

**PAŃSTWOWY POWIATOWY INSPEKTOR SANITARNY
w KOŚCIANIE**

**PAŃSTWOWY POWIATOWY
INSPEKTOR SANITARNY
w KOŚCIANIE**

**OCENA STANU SANITARNEGO
POWIATU KOŚCIAŃSKIEGO
za 2019 rok**

**Kościan
Luty 2020r.**

Spis Treści.

Wstęp	3
1. Sytuacja demograficzna	4-5
2. Sytuacja epidemiologiczna w zakresie chorób zakaźnych	6-14
3. Zaopatrzenie ludności w wodę do picia i na potrzeby gospodarcze	15-16
4. Stan sanitarny kąpielisk i obiektów użyteczności publicznej	16-21
5. Stan sanitarny podmiotów wykonujących działalność leczniczą	22-23
6. Warunki Sanitarne – Higieniczne Środowiska Pracy	24-30
7. Ocena stanu sanitarnego w zakresie Higieny Dzieci i Młodzieży	31-45
8. Stan sanitarny obiektów Żywności i Żywienia	46-53
9. Działalność w zakresie Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia	54-64
10. Działalność w zakresie Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego	65-67
11. Zakończenie	68-71
Załącznik nr 1. Wykaz rycin	
Załącznik nr 2. Wykaz tabel	
Załącznik nr 3. Wykaz wykresów	
Załącznik nr 4. Wykaz zdjęć	

Wstęp

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Kościanie (PPIS) wraz z Powiatową Stacją Sanitarno – Epidemiologiczną (PSSE) realizował zadania określone w ustawie o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (PIS) oraz przepisach prawa normujących kompetencje Inspekcji Sanitarnej w zakresie:

1. higieny środowiska,
2. higieny pracy w zakładach pracy,
3. higieny procesów nauczania i wychowania w szkołach i innych placówkach oświatowo – wychowawczych,
4. higieny wypoczynku i rekreacji,
5. warunków higieniczno – sanitarnych, jakie powinien spełniać personel medyczny sprzęt oraz pomieszczenia, w których są udzielane świadczenia zdrowotne w celu ochrony zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych, zapobiegania powstawaniu chorób w tym chorób zakaźnych i zawodowych.

Prowadzona była również działalność oświatowo - zdrowotna w zakresie promocji zdrowia poprzez realizację programów edukacyjnych o zasięgu ogólnopolskim i lokalnym. Realizując swoje obowiązki Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny współpracował ze Starostą Kościańskim, Burmistrzami Miast i Gmin oraz z Wójtem Gminy Kościan. Współpraca dotyczyła w szczególności zapobiegawczego nadzoru sanitarnego, działań antykrzysowych oraz promocji zdrowia.

Ponadto współpracował z Powiatowym Lekarzem Weterynarii i Inspekcją Weterynaryjną, Komendantem Powiatowym Państwowej Straży Pożarnej, Policji, Inspekcji Ochrony Środowiska. Prowadzono szeroką współpracę z lokalną prasą.

W przedstawionym „Stanie sanitarnym i sytuacji epidemiologicznej powiatu kościańskiego w roku 2019” ujęto sytuację epidemiologiczną w zakresie chorób zakaźnych oraz wyniki nadzoru sanitarnego prowadzonego przez poszczególne komórki organizacyjne Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Kościanie.

Prezentowane w przedkładanym dokumencie dane liczbowe pochodzą ze sprawozdań statystycznych za rok 2019 opracowanych na drukach, które zostały przekazane przez Główny Inspektorat Sanitarny. Stan sanitarny i sytuacja epidemiologiczna powiatu kościańskiego zostały opublikowane na stronie internetowej pod adresem www.pssekoscian.pl.

PAŃSTWOWY POWIATOWY INSPEKTOR SANITARNY
w KOŚCIANIE

1. Sytuacja demograficzna

Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Kościanie działa na obszarze obejmującym 5 jednostek administracyjnych, a mianowicie: Miasto Kościan, Gmina Kościan, Miasto i Gmina Czempin, Miasto i Gmina Krzywiń, Miasto i Gmina Śmigiel.

Jest to obszar o powierzchni 722 km².

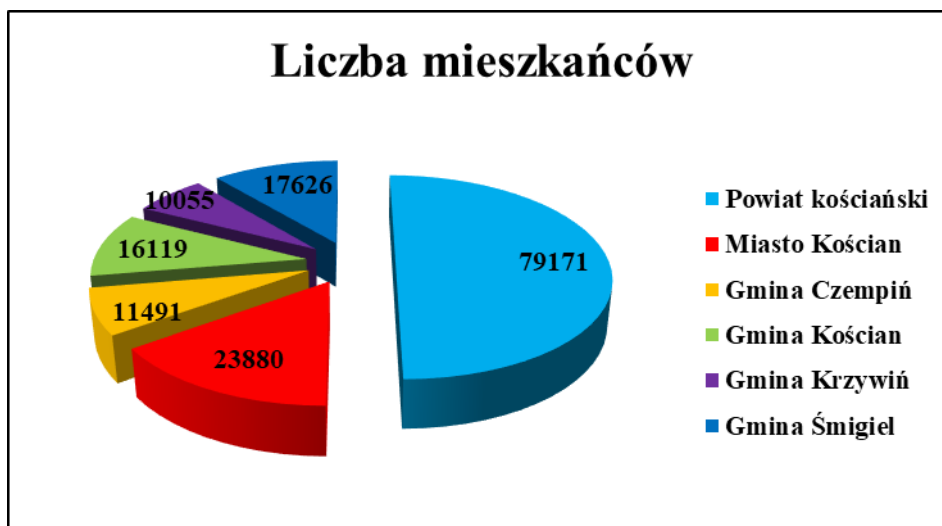
Ryc. 1. Mapa powiatu kościańskiego

PAŃSTWOWY POWIATOWY INSPEKTOR SANITARNY
w KOŚCIANIE

	Liczba mieszkańców
Powiat kościański	79171
Miasto Kościan	23880
Gmina Czempień	11491
Gmina Kościan	16119
Gmina Krzywiń	10055
Gmina Śmigiel	17626

Tabela nr 1 Sytuacja demograficzna

Wykres nr 1. Ludność w powiecie kościańskim.

Stan na dzień 30.06.2019r.- źródło GUS Kościan.

2. Sytuacja epidemiologiczna w zakresie chorób zakaźnych

Dokonując oceny sytuacji epidemiologicznej w roku sprawozdawczym w porównaniu do 2018 roku stwierdzono różnice w ilości występowania chorób zakaźnych takich jak Ospa wietrzna, Salmonellozy - zatrucia pokarmowe, wirusowe zapalenie wątroby, płonica Borelioza, wirusowe zakażenia jelitowe:

Jednostka chorobowa	Powiat kościański	
	Zachorowania 2018 r.	Zachorowania 2019 r.
Samonellozy - zatrucia pokarmowe	5	8
Bakteryjne zakażenia jelitowe ogółem	0	0
Bakteryjne zakażenia jelitowe u dzieci do lat 2	0	0
Wirusowe zakażenia jelitowe ogółem	185	179
Wirusowe zakażenia jelitowe u dzieci do lat 2	38	62
Różyczka	0	0
Płonica	9	31
Krztusiec	0	2
Ospa wietrzna	155	203
WZW typ B	1	2
WZW typ C	1	0
Gruźlica	2	5
Borelioza	3	1
Pogryzienia przez zwierzęta podejrzane o wściekliznę ogółem	81	79
Szczepienie osób p/wściekliznie	8	13
Odra	8	7

Tabela nr 2. Liczba zachorowań na choroby zakaźne w latach 2018 – 2019.

2.1. Choroby w zakresie, których prowadzi się szczepienia ochronne, w tym objęte programem eliminacji

W roku sprawozdawczym tak jak w 2018r. nie zarejestrowano zachorowań na błonicę, poliomyelitis, ostre porażenie wiotkie, kleszczowe zapalenie mózgu, ospę prawdziwą, WZW typu A, tężec.

W 2019r. nie zarejestrowano zachorowań na grypę, potwierdzonych badaniami laboratoryjnymi. W 2019r. zarejestrowano 929 przypadków zachorowań grypopodobnych, w tym 43 osoby były hospitalizowane.

W 2019r. zaszczepiło się przeciwko grypie 1896 osób. Szczepieniom poddały się głównie osoby dorosłe, powyżej 24 roku życia.

W 2019r. zarejestrowano 2 przewlekłe zachorowania na WZW typ B, liczba zmniejszyła się o 1 w porównaniu do roku poprzedniego. Ponadto w roku sprawozdawczym zarejestrowano jedno zachorowanie na ostre WZW typ C, które wystąpiło u mężczyzny zamieszkałego na wsi, osoba ta była hospitalizowana.

Zachorowania te nie wystąpiły u osób należących do grupy szczególnie narażonych.

W roku sprawozdawczym nie zarejestrowano zachorowań na różyczkę.

W 2019r. zarejestrowano 2 przypadki zachorowania na krztusiec. Zachorowaniu ulegli mężczyźni w wieku 37 i 38 lat, którzy byli w dzieciństwie szczepieni 4 dawkami DTP, tj. błonica, tężec i krztusiec.

W roku 2019 zarejestrowano 2 zachorowania na świnkę. Zachorowania te wystąpiły u osób dorosłych powyżej 25 roku życia i nie szczepionych.

W roku sprawozdawczym zarejestrowano 7 zachorowań na odrę, u pięciu mężczyzn i dwóch kobiet. Trzy zachorowania wystąpiły na wsi i 4 w mieście. W tym pięciu dorosłych leczono ambulatoryjnie, a dwoje dzieci hospitalizowano. Podczas wywiadów epidemiologicznych ustalono, że dwie osoby były szczepione jedną dawką, a pozostałe osoby nie były szczepione p/Odrze. Podczas przeprowadzanego wywiadu epidemiologicznego w ogniskach chorych polecono wszystkim osobom z ogniska chorego zgłosić się do lekarza rodzinnego celem objęcia nadzorem lekarskim i zaszczepienia ich p/ Odrze. Łącznie zaszczepiono 26 osób z otoczenia chorego w tym 16 osób z otoczenia rodzinnego, pozostali to pracownicy służby zdrowia.

Analizując wykonawstwo szczepień należy stwierdzić, że wyszczepialność w naszym powiecie się pogorszyła. Wynika to z ruchów antyszczepionkowych. W związku z tym faktem wszczynano postępowania egzekucyjne wobec opornych rodziców i tak w 2019r. wydano 31 tytułów wykonawczych, wystawiono 33 upomnień i 16 wniosków do Wojewody Wielkopolskiego o egzekucję administracyjną.

W licznych przypadkach z matkami opornymi przeprowadza się pogadanki w celu uświadomienia ich o dobrodziejstwie szczepień ochronnych. Jednak w nielicznych przypadkach pogadanki te nie przynoszą efektu i w związku z tym należy wszcząć postępowanie egzekucyjne.

2.2. Neuroinfekcje oraz choroby meningokokowe i pneumokokowe i wywołane przez *Haemophilus influenzae*

W 2019r. nie zarejestrowano żadnego zachorowanie na chorobę meningokokową, a w 2018r. odnotowano jedno zachorowanie.

Zadawalające jest to, że w roku sprawozdawczym nie zarejestrowano zachorowań wywołanych przez *Streptococcus pneumoniae*, a zapewne przyczyniły się do tego obowiązkowe szczepienia noworodków p/pneumokokom.

2.3. Choroby odzwierzęce

W roku sprawozdawczym nie zarejestrowano zachorowań na takie choroby jak: Tasiemczycę, Toksokarozę, Włośnicę, Leptospirozę.

2.4. Inne choroby zakaźne

W 2019r. nie zarejestrowano zachorowań na Salmonellozy pozajelitowe. W roku sprawozdawczym zarejestrowano 8 zachorowań na Salmonellozę jako pojedyncze zatrucie pokarmowe, a w 2018 roku zarejestrowano 5 takich zachorowań.

W trakcie dochodzeń epidemiologicznych nie udało się ustalić źródła zakażenia. W 7 przypadkach zachorowań czynnikiem etiologicznym była *Salmonella enteritidis*, a w 1 przypadku *Salmonella typhimurium*.

Zachorowania te wystąpiły:

- 5 zachorowań wystąpiło u dzieci w grupie wiekowej 0-4 lat,
- 3 zachorowania wystąpiły w grupie wiekowej 5-9 lat.

**PAŃSTWOWY POWIATOWY INSPEKTOR SANITARNY
w KOŚCIANIE**

W roku sprawozdawczym zarejestrowano 62 biegunki u dzieci do lat 2 i liczba ta zwiększyła się o 10 w porównaniu do 2018r. w którym zarejestrowano 52 zachorowania. Ponadto w 2019 roku zarejestrowano 114 zachorowań na rotawirusy, 30 zachorowań na norowirusy i 30 zachorowań na inne nieokreślone, a w 2018r. zarejestrowano 52 zachorowania na rotawirusy, 30 zachorowań na norowirusy i 100 zachorowań o nieokreślonej bakterii. Należy stwierdzić, że wykrywalność laboratoryjna uległa znacznej poprawie.

W 2019r. zwiększyła się ilość zachorowań na ospę wietrzną, o 48 więcej przypadków w porównaniu do roku 2018.

W 2019r. nie zarejestrowano żadnego przypadku zachorowania na kiłę a w roku 2018r. odnotowano 4 przypadki kiły nieokreślonej. Jest to sytuacja zadawalająca, co może świadczyć o większej świadomości naszego społeczeństwa.

W 2019r. zarejestrowano 1 zachorowanie na boreliozę, a w 2018r. 3 zachorowania.

Przypadek ten wystąpił u 34 letniej kobiety mieszkającego na wsi. W/w ukąsił kleszcz i po 3 tygodniach wystąpił rumień w miejscu ukąszenia i wtedy udała się do lekarza, który zapisał jej antybiotyk. Kobieta była leczona ambulatoryjnie. Zachorowanie nie było narażeniem zawodowym.

W roku sprawozdawczym zarejestrowano 5 nowych zachorowań na gruźlicę. Zachorowania te wystąpiły u 4 mężczyzn mieszkających na wsi i 1 kobiety mieszkającej też na wsi.

Wszystkie przypadki były hospitalizowane na Oddziale Chorób Płuc i Gruźlicy w Ludwikowie. Objęto nadzorem lekarskim osoby z najbliższego otoczenia chorych.

2.5. Zatrucia chemicznymi środkami ochrony roślin

W 2019r. podobnie jak w roku 2018 nie zarejestrowano w naszym powiecie zatruc środkami ochrony roślin.

2.6. Zapobieganie wściekliznie

W roku 2019 przeprowadzono 79 wywiadów w związku z pogryzieniem przez zwierzęta podejrzane o wściekliznę, u 13 osób podjęto szczepienia przeciwko wściekliznie.

**PAŃSTWOWY POWIATOWY INSPEKTOR SANITARNY
w KOŚCIANIE**

Osoby te zostały skierowane do Punktu Szczepień p/wścieklicznie, gdzie lekarz podjął decyzję o konieczności zaszczepienia ich w związku z pogryzieniem przez zwierzęta podejrzane o wścieklicznę. W roku sprawozdawczym zaszczepiono o 5 osób więcej p/ wścieklicznie niż w 2018 roku.

2.7. Ogniska epidemiczne

W 2019 i 2018 roku nie zarejestrowano ognisk epidemicznych w zakładach opieki zdrowotnej.

L.p	Kog wg ICD-10	Jednostka chorobowa	2018		2019		
			l. zachorowań	zapadalność	l. zachorowań	zapadalność	
0	1	2					
1	A00	Cholera ^{UE}					
2	A01.0	Dur brzuszny ^{UE/PL}					
3	A01.1-3	Dury rzekome A,B,C ^{UE/PL}					
4	A02.0	Salmonelozy	zatrucia pokarmowe ^{UE}	5	6,31	8	10,10
5	A02.1		posocznica ^{PL}				
6	A02.2-8		inne zakażenia pozajelitowe ^{PL}				
7	A03	Czerwonka bakteryjna (szigelozą) ^{UE}					
8	A04.0-2	Inne bakteryjne zakażenia jelitowe (ogółem)	wywołane przez <i>E. coli</i> biegunkotwórczą ^{PL/4}				
9	A04.3		wywołane przez <i>E. coli</i> enterokrwtoczną ^{UE}				
10	A04.4		wywołane przez <i>E. coli</i> inną i BNO				
11	A04.5		wywołane przez <i>Campylobacter</i> ^{UE}	1	1,26		
12	A04.6		wywołane przez <i>Yersinia enterocolitica</i> lub <i>pseudotuberculosis</i> ^{UE}			1	1,26
13	A04.7		wywołane przez <i>Clostridium difficile</i>	1	1,26		
14	A04.7-8		inne określone				
15	A04.9		nie określone				
16	A04	Inne bakteryjne zakażenia jelitowe u dzieci do lat 2 ⁵					
17	A05.0	Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe (ogółem)	gronkowcowe				
18	A05.1		jadem kielbasianym (botulizm) ^{UE/PL}				
19	A05.2		wywołane przez <i>Cl. perfringens</i>				
20	A05.3-8		inne określone				
21	A05.9		nie określone				
22	A05	Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe u dzieci do lat 2 ⁶					
23	A07.1	Lamblioza (giardioza) ^{UE}					
24	A07.2	Kryptosporydioza ^{UE}					
25	A08.0	Wirusowe i inne określone zakażenia jelitowe	wywołane przez rotawirusy	52	65,62	114	143,99
26	A08.1		wywołane przez norowirusy	30	37,85	30	37,89

**PAŃSTWOWY POWIATOWY INSPEKTOR SANITARNY
w KOŚCIANIE**

27	A08.2-3	(ogółem)	inne określone	3	3,79	3	3,79
28	A08.4		nie określone	100	126,18	32	40,42
29	A08.0-4	Wirusowe zakażenia jelitowe u dzieci do lat 2 ⁷		38	2073,10	62	3492,95
30	A09	Biegunka i zapalenie żołądkowo-jelitowe BNO, o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu	ogółem	20	25,24	21	26,52
31			w tym u dzieci do lat 2	14	763,77	8	450,70
32	A20	Dżuma ^{UE}					
33	A21	Tularemia ^{UE}					
34	A22	Wąglik ^{UE}					
35	A23	Brucelloza: nowe zachorowania ^{UE}					
36	A24.0	Nosacizna ^{PL}					
37	A27	Leptospiroza ^{UE}					
38	A28.2	Jersinioza pozajelitowa ^{UE}					
39	A31	Mikobakteriozy - inne i BNO					
40	A32	Listerioza ^{UE}					
41	A33-35	Tężec ^{UE}	ogółem				
42	A33		noworodków				
43	A36	Błonica ^{UE}					
44	A37	Krzusiec ^{UE}				2	2,53
45	A38	Płonica (szkarlatyna) ^{PL}		9	11,36	31	39,16
46	A39	Choroba meningokokowa, inwazyjna ^{UE/PL 8}	ogółem	1	1,26		
47	A39.0;A39.8		zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu	1	1,26		
48	A39.1-4		posocznica				
49	A39.5-9		inna określona i nie określona				
50	wym.niżej	Choroba wywołana przez <i>Streptococcus pyogenes</i> , inwazyjna ^{PL 9}	ogółem	5	6,31	2	2,53
51	A46		róża	5	6,31	2	2,53
52	A48.3		zespół wstrząsu toksycznego				
53	B95.0/O85		gorączka płożowa				
54	B95.0/(...)		inna określona i nie określona ^{/10}				
55	A48.1	Legionelloza	choroba legionistów ^{UE}	1	1,26		
56	A48.2		gorączka z Pontiac ^{PL}				
57	A50	Kila	wrodzona i noworodków				
58	A51		wczesna				
59	A52		późna				
60	A53		inne postacie kily i kila nie określona	4	5,05		
61	A54	Rzeżączka					
62	A55	Ziarnica weneryczna wywołana przez Chlamydie					
63	A56	Inne choroby przenoszone drogą płciową wywołane przez Chlamydie					

**PAŃSTWOWY POWIATOWY INSPEKTOR SANITARNY
w KOŚCIANIE**

64	A69.2	Borelioza z Lyme ^{PL}	ogółem	3	3,79	1	1,26	
65			neuroborelioza					
66	A70	Ornitozy (zakażenia <i>Chlamydia psittaci</i>)						
67	A75	Dur wysypkowy						
68	A78	Gorączka Q ^{UE}						
69	A77; A79	Gorączka plamista i inne riketsjozy						
70	A80.1-2,4	Poliomyelitis ^{UE/PL}	wywołane dzikim wirusem					
71	A80.0,3-8		wyw. wirusem pochodzenia szczepionkowego					
72	—	Ostre porażenia wiotkie u dzieci w wieku 0-14 lat						
73	A81.0	Encefalopatie gąbczaste	choroba Creutzfeldta-Jakoba (CJD) ^{PL}					
74	A81.0		wariant choroby Creutzfeldta-Jakoba (vCJD) ^{UE}					
75	A81		inne i nie określone					
76	A82	Wścieklizna ^{UE}						
77	Z20.3/Z24.2	Styczność i narażenie na wściekliznę / potrzeba szczepień ^{/11}		8	10,09	13	16,42	
78	A84	Kleszczowe zapalenie mózgu ^{PL}						
79	B00.4	Inne wirusowe zapalenie mózgu	opryszczkowe					
80	A81.1;A83; A85;B02.0		inne określone					
81	A86		nie określone					
82	—		w innych chorobach objętych MZ-56 ^{/12}					
83	A87.0	Wirusowe zapalenie opon mózgowych	enterowirusowe					
84	B00.3		opryszczkowe					
85	A87.1-9;B02.1		inne określone i nie określone					
86	—		w innych chorobach objętych MZ-56 ^{/13}					
87	A90-1	Gorączka denga (klasyczna lub krwotoczna) ^{PL}						
88	A92.0	Choroba wywołana przez wirus Chicungunya						
89	A92.3	Gorączka zachodniego Nilu ^{UE}						
90	A92.8	Choroba wywołana przez wirus Zika						
91	A95	Żółta gorączka ^{UE}						
92	A96.2;A98.3-4	Wirusowe gorączki krwotoczne ^{UE}	Ebola, Marburg, Lassa ^{/14}					
93	A92.0;A96.0-1,8-9;A98.0-2,5-8,A99		inne określone i nie określone ^{/14}					
94	A98.5	Choroba wywołana przez hantawirusy ^{PL}						
95	B01	Ospa wietrzna		155	195,58	203	256,41	
96	B03	Ospa prawdziwa ^{UE}						
97	B05	Odra ^{UE}					7	8,84
98	B06	Różyczka ^{UE}						
99	B08.8	Pryszczycza						

**PAŃSTWOWY POWIATOWY INSPEKTOR SANITARNY
w KOŚCIANIE**

100	B15	Wirusowe zapalenie wątroby	typu A ^{UE}				
101	B16		typu B - ostre ^{UE}	1	1,26		
102	B18.0-1		typu B - przewlekłe ^{/15}	1	1,26	2	2,53
103	B17.1		typu C - ostre - ogółem	1	1,26		
104	B17.1		typu C – ostre wg definicji UE				
105	B18.2		typu C – przewlekłe i BNO			2	2,53
106	odpowiednio		typu B+C (zakażenie mieszane) ^{/18}				
107	B17.0,2-8;B18.8-9;B19		inne i nie określone				
108	B20-B24	AIDS-Zespół nabytego upośledzenia odporności ^{UE/PL}					
109	Z21	Nowo wykryte zakażenia HIV ^{UE/19}		1	1,26	1	1,26
110	B26	Świnka (nagminne zapalenie przyusznic) ^{UE}		2	2,52	2	2,53
111	B50-B54	Malaria (zimnica) ^{UE}					
112	B67	Bąblowica (echinokoza) ^{UE}					
113	B69	Wągrzyca (cysticerkoza)					
114	B75	Włośnica ^{UE}					
115	wym. niżej	Choroba wywołana przez <i>Streptococcus pneumoniae</i> , inwazyjna ^{UE/20}	ogółem				
116	B95.3/G04.2; G00.1		zapalenie opon mózgowych i/ lub mózgu				
117	A40.3		posocznica				
118	B95.3/(...)		inna określona i nie określona				
119	B96.2/D59.3	Zespół hemolityczno-mocznicy w przebiegu zak. <i>E. coli</i> ^{UE/21}					
120	wym. niżej	Choroba wywołana przez <i>Haemophilus influenzae</i> , inwazyjna ^{UE/PL 22}	ogółem				
121	B96.3/G04.2;G00.0		zapalenie opon mózgowych i/ lub mózgu				
122	A41.3		posocznica				
123	B96.3/(...)		inna określona i nie określona				
124	G01;G04.2;G05.0;	Bakteryjne zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu	w innych chorobach objętych MZ-56 ^{/23}				
125	G00.2-8;G04.2		inne określone			1	1,26
126	G00.9;G04.2		inne, nie określone				
127	G03	Zapalenie opon mózgowych inne i nie określone				2	2,53
128	G04.0,8-9	Zapalenie mózgu inne i nie określone					
129	J09	Grypa ptaków typu A/H5 lub A/H5N1 u ludzi ^{UE/PI 24}					
130	J10-J11	Grypa ^{UE/PL}	ogółem	2	2,52		
131			u dzieci w wieku 0-14 lat	1	1,26		
132	P35.0	Wrodzone choroby wirusowe	różyczka wrodzona ^{UE}				
133	P35.8		Choroba wywołana przez wirus Zika				
134	P35.1-9		inne określone i nie określone				
135	P37.1		Inne wrodzone zakażenia i	toksoplazmoza ^{UE}			

**PAŃSTWOWY POWIATOWY INSPEKTOR SANITARNY
w KOŚCIANIE**

136	P37.2	choroby pasożytnicze	listerioza ^{UE}				
137	P37.3-9		inne określone i nie określone				
138	U04	SARS-Zespół ostrej niewydolności oddechowej ^{UE/24}					
139	T60	Zatrucia pestycydami - ostre ²⁵					
140	T61	Zatrucia naturalnie toksycznymi substancjami spożytymi jako pokarm ²⁵	ryby, skorupiaki i inne produkty morza				
141	T62.0		grzyby				
142	T62.1-2		jagody i inne części roślin				
143	T64	Ostre zatrucia żywnością skażoną biologicznie i/lub chemicznie ²⁵	mikotoksyny				
144	—		dioksyny				
145	—		polichlorowane bifenyle				
Suma kontrolna							

Tabela nr 3. Liczba zachorowań i współczynnik zapadalności dla poszczególnych chorób zakaźnych w latach 2018 - 2019

3. Zaopatrzenie ludności w wodę do picia i na potrzeby gospodarcze

3.1. W miastach

Miasta powiatu kościańskiego tj. Kościan, Śmigiel, Czempin i Krzywin są zwodociągowane w 100%. Obsługują je 4 wodociągi publiczne: Miasto Kościan obsługuje wodociąg publiczny Kościan złożony z 2 stacji uzdatniania, miasto Śmigiel – wodociąg Śmigiel, miasto Czempin – 2 wodociągi Czempin Kolejowa i Czempin Borówko, miasto Krzywin – wodociąg publiczny Rogaczewo Małe, zlokalizowany na terenie gminy.

Największym wodociągiem pod względem ilości produkowanej wody i liczby zaopatrywanej ludności jest **wodociąg publiczny Kościan złożony z 2 ujęć wodociągowych Jesionowa i Łazienki**. Administratorem obiektu są Wodociągi Kościańskie Spółka z o. o. ul. Czempinowska 2, 64-000 Kościan. Ujęcie Jesionowa razem z ujęciem Łazienki zaopatruje nie tylko miasto Kościan, ale również miejscowości takie jak: Kurza Góra, Kielczewo, Pelikan, Kokorzyn, Szczodrowo, Sierakowo.

Jakość wody produkowana na ujęciach Jesionowa i Łazienki odpowiadała wymaganiom zdrowotnym. Ocena roczna jakości wody to ocena stwierdzająca przydatność wody do spożycia przez ludzi.

W grupie wodociągów miejskich, obsługujących więcej niż 5000 osób znajduje się **wodociąg publiczny Śmigiel**, którego administratorem jest Zakład Komunalny w Śmiglu spółka z o. o. W/w wodociąg zaopatruje miasto Śmigiel jak i również okoliczne miejscowości: Poladowo, Nowa Wieś, Nowy Świat, Koszanowo (ul. Glinkowa i Dworska). Jakość wody produkowana przez wodociąg publiczny Śmigiel jest dobra.

Miasto Czempin zaopatrywane jest w wodę z dwóch wodociągów **publicznych Czempin Kolejowa i Czempin Borówko**. Administratorem obiektów jest Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej w Czempiniu Sp. z o.o. W/w wodociągi zaopatrują miasto Czempin i następujące miejscowości: Stare Tarnowo, Srocko Wielkie, Piechanin, Słonin, Betkowo, Stare Borówko, Nowe Borówko i Borowo oraz z gminy Brodnica miejscowość Iłowiec. Jakość wody uzdatnionej podawanej konsumentom z wodociągów Czempin Kolejowa i Czempin Borówko jest dobra. W obydwóch przypadkach Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Kościanie wydał ocenę orzekającą o przydatności wody do spożycia.

Miasto Krzywiń jest zaopatrywane przez wodociąg publiczny Rogaczewo Małe, który znajduje się na terenie wiejskim. Administratorem wodociągu jest Zakład Usług Wodnych we Wschowie, Sp. z o. o. ul. Nowopolna 5. Jakość wody produkowana na ujęciu Rogaczewo Małe odpowiadała wymaganiom zdrowotnym. Wodociąg ten zaopatruje w wodę miasto Krzywiń oraz miejscowości leżące w gminie Krzywiń. Są to miejscowości: Rogaczewo Małe, Rogaczewo Wielkie, Kopaszewo, Jerka, Łuszkowo, Zbęchy Pole, Zbęchy, Gierłachowo, Bieżyń, Mościszki, Cichowo, Łagowo, Krzywiń, Boża Wola, Nowy Dwór i część Bielewa.

We wszystkich wymienionych wyżej wodociągach w 2019r. prowadzone działania naprawcze to: bieżące naprawy i remonty na stacjach SUW oraz okresowe płukanie sieci. Na wodociągu publicznym w Kościanie na uj. Łazienki wymieniono złożę filtracyjne w czterech filtrach, a także zmieniono system napowietrzania.

3.2. Na terenach wiejskich

Spośród pozostałych 18 wodociągów będących w ewidencji Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Kościanie, a obsługujących tereny wiejskie, wszystkie zostały objęte nadzorem sanitarnym.

Funkcjonujące wodociągi: Robaczyn, Brońsko, Przysieka Polska, Spławie, Wławie, Widziszewo, Bronikowo, Bielewo, Żelazno, Rąbiń, Stare Oborzyska, Katarzynin, Mikoszki, Rąbinek, Gorzyczki, Piotrowo, Głuchowo i Jasień produkowały wodę dobrej jakości.

We wszystkich wodociągach prowadzone były działania naprawcze typu: bieżące naprawy i remonty na stacjach SUW oraz okresowe płukanie sieci.

4. Stan sanitarny kąpielisk i obiektów użyteczności publicznej

4.1 Kąpieliska naturalne i baseny sztuczne

W sezonie letnim 2019 w powiecie kościańskim funkcjonowały 4 kąpieliska: Kąpielisko Nowy Dębiec, kąpielisko Plaża miejska w Krzywiniu, Plaża Główna Cichowo oraz Plaża „Zacisze” Cichowo. Kąpieliska w Cichowie uzyskały status kąpieliska w roku 2019 (w poprzednich latach funkcjonowały jako miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpiele).

**PAŃSTWOWY POWIATOWY INSPEKTOR SANITARNY
w KOŚCIANIE**

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Kościanie sprawował nadzór nad jakością wody w kąpieliskach w czasie trwania sezonu zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem tj. rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 17 stycznia 2019r. w sprawie nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpeli (Dz. U. z 2019 poz. 255).

W ramach kontroli urzędowej przed sezonem z kąpielisk zostały pobrane próbki wody oraz dokonano oceny wizualnej wody w celu dokonania oceny jej jakości. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Kościanie wydał ocenę dla tych kąpielisk. Woda nadawała się do kąpeli. W sezonie letnim zostały pobrane próbki wody jeszcze 3-krotnie na zlecenie organizatora kąpieliska. Próbkę zostały pobrane zgodnie z wcześniej ustalonym z Inspekcją Sanitarną harmonogramem poboru próbek. Woda we wszystkich kąpieliskach przez cały sezon była przydatna do kąpeli. Przez cały sezon nie stwierdzono żadnych zanieczyszczeń takich jak: przedmioty pływające, osady smoliste, oleje mineralne czy zakwity sinic. Kąpielisko w Nowym Dębcu zakończyło sezon 31.08.2019r., natomiast kąpieliska w Krzywiniu oraz w Cichowie - 01.09.2019r.

Przeprowadzono klasyfikację jakości wody w kąpielisku w Nowym Dębcu. Kąpielisko otrzymało 1 klasę, co oznacza, że woda została sklasyfikowana jako doskonała. Klasyfikację jakości wody w kąpielisku przeprowadza się z czterech sezonów kąpielowych w związku z powyższym woda w kąpieliskach w Krzywiniu i Cichowie nie została sklasyfikowana.

Wyszczególnienie		Liczba obiektów				
		wg ewidencji za rok 2019	skontrolowanych	w których jakość wody nie odpowiada wymaganiom		
				ogółem	mikrobiologicznym	Inne wymagania
Kąpieliska		4	4	-	-	-
w tym	morskie	-	-	-	-	-
	śródlądowe	4	4	-	-	-
Miejsca wykorzystywane do kąpeli		0	0	-	-	-

Tabela nr 4. Liczba kąpielisk i miejsc wykorzystywanych do kąpeli

4.2. Baseny kąpielowe

W roku 2019 w ewidencji PSSE znajdowały się 2 baseny: 1 basen kąpielowy otwarty w Śmigłu czynny sezonowo oraz 1 basen – pływalnia kryta w Kościanie czynny cały rok.

Basen w Kościanie posiada następujące niecki basenowe: niecka sportowa, niecka rekreacyjna, brodzik oraz 2 whirpoole. W obiekcie znajdują się do dyspozycji 4 rodzaje saun (sauny fińskie, sauna parowa, sauna na podczerwień). Do schłodzenia ciała dostępna jest niecka przeznaczona do kąpieli w zimnej wodzie po wyjściu z sauny, kostkarka lodu, a także jest możliwość korzystania z tarasu zewnętrznego. W pomieszczeniu piwnicznym znajduje się grotła solna oraz pomieszczenia do wykonywania masażu.

Basen w Śmigłu posiada 2 niecki basenowe, nie posiada systemu cyrkulacji, posiada uzdatnianie ręczne. Do niecki sportowej wlewany jest podchloryn sodu. Na terenie obiektu znajdują się przebieralnie oraz sanitariaty. Obiekt działał od 1 lipca do 31 sierpnia 2019r.

Przeprowadzone kontrole nie wykazały uchybień. Stan techniczny i funkcjonalny obiektów dobry.

Próbki wody zostały pobrane do badań zgodnie z ustalonym wcześniej harmonogramem. Wymagania, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach, częstotliwość pobierania próbek, metodyki referencyjne analiz i sposób oceny oraz sposób informowania ludności o jakości wody na pływalniach określa rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach.

Próbki wody były pobierane w ramach kontroli urzędowej przez PIS oraz w ramach kontroli wewnętrznej przez administratorów basenów.

Rodzaj kontroli	Liczba badań w kierunku bakteriologicznym	Liczba badań w kierunku fizykochemicznym	w tym ile z przekroczeniami	przekroczone parametry	uwagi:
Kontrola urzędowa	60	30	10	Liczba Pseudomonas aeruginosa, ogólna liczba mikroorganizmów	Były to pojedyncze przekroczenia, nie zagrażające zdrowiu
Kontrola wewnętrzna	156	101	25	Utlenialność, azotany, Chloroform, ogólna liczba mikroorganizmów, chlor wolny, chlor związany, pH	Były to pojedyncze przekroczenia, nie zagrażające zdrowiu

Tabela nr 5. Liczba pobranych próbek wody Basen Kościan

**PAŃSTWOWY POWIATOWY INSPEKTOR SANITARNY
w KOŚCIANIE**

Ogółem	w tym ile poborowych	w tym ile protokolarnych	uwagi:
13	12	1	

Tabela nr 6. Liczba przeprowadzonych kontroli Basen Kościan

Rodzaj kontroli	Liczba badań w kierunku bakteriologicznym	Liczba badań w kierunku fizykochemicznym	w tym ile z przekroczeniami	przekroczone parametry	uwagi:
Kontrola urzędowa	2	2	1	chloroform, azotany	Były to pojedyncze przekroczenia, nie zagrażające zdrowiu
Kontrola wewnętrzna	4	6	2	Chloroform, azotany, mętność	Były to pojedyncze przekroczenia, nie zagrażające zdrowiu

Tabela nr 7. Liczba pobranych próbek wody Basen Śmigiel

Ogółem	w tym ile poborowych	w tym ile protokolarnych	uwagi:
3	2	1	

Tabela nr 8. Liczba przeprowadzonych kontroli Basen Śmigiel

4.3. Obiekty użyteczności publicznej

4.3.1. Ustępy publiczne

W rejestrze Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Kościanie znajdują się 3 ustępy publiczne w Kościanie, Czempiniu i Śmiglu, które czynne są przez cały rok. Kontrole wykazały, że stan sanitarny i techniczny omawianych obiektów jest dobry. Kontrolą objęto również ustępy publiczne, które funkcjonują tylko w sezonie letnim przy kąpieliskach (w Dębcu Nowym, Cichowie i Krzywiniu). Stan sanitarny tych obiektów oceniono pozytywnie. Wszystkie ubikacje posiadają ściany i posadzki o powierzchniach zmywalnych, odpornych na działanie wilgoci. Pomieszczenia wentylowane. Dezynfekcja pomieszczeń i urządzeń prowadzona prawidłowo.

4.3.2. Zakłady fryzjerskie i inne zakłady, w których są świadczone więcej niż jedna z usług (fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej)

Stałym nadzorem objęto 69 zakładów fryzjerskich i 17 innych zakładów, w których są świadczone więcej niż jedna z usług. Ogółem wykonano 45 kontroli w zakładach fryzjerskich i 9 kontroli w innych zakładach. Stan sanitarny i techniczny obiektów w tej grupie nie budził zastrzeżeń. Większość obiektów to zakłady nowoczesne. Często są to obiekty po remontach. We wszystkich zakładach prowadzona jest dezynfekcja chemiczna. W czasie kontroli zwraca się szczególną uwagę na sposób przechowywania kosmetyków oraz narzędzi fryzjerskich, ich dezynfekcję, terminy ważności środków dezynfekcyjnych i na sposób magazynowania bielizny stosowanej w zakładzie. W większości zakładów stosowana jest bielizna jednorazowego użytku.

4.3.3. Zakłady kosmetyczne

W ewidencji działalności Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Kościanie zarejestrowanych jest 67 zakładów kosmetycznych. Kontrolą objęto 28 zakładów. Żaden nie budził zastrzeżeń.

Zabiegi związane z naruszeniem ciągłości tkanek wykonywane w sterylnych rękawiczkach jednorazowego użytku przy pomocy jednorazowych narzędzi lub wysterylizowanych w sterylizatorach lub autoklawie. Do sterylizacji używane są sterylizatory kulkowe lub typu Germix, coraz więcej zakładów kosmetycznych posiada autoklaw, sterylizację chemiczną prowadzą wszystkie zarejestrowane zakłady.

Zakłady kosmetyczne wytwarzające odpady medyczne mają podpisane umowy z firmami posiadającymi wymagane zezwolenia na wywóz tych odpadów. W/w odpady przechowywane są w sposób prawidłowy.

4.3.4. Zakłady tatuażu i zakłady odnowy biologicznej

W rejestrze Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Kościanie znajdują się 3 zakłady tatuażu oraz 12 zakładów odnowy biologicznej. Skontrolowano 3 zakłady tatuażu oraz 6 zakładów odnowy biologicznej. Przeprowadzone kontrole nie wykazały nieprawidłowości. W zakładach tatuażu stosuje się wyłącznie bieliznę i narzędzia jednorazowego użytku. Zakłady tatuażu wytwarzają odpady medyczne.

Przechowywane są w sposób właściwy - gromadzone w zamykanych pojemnikach, a w przypadku ostrych narzędzi umieszcza się je w pojemnikach szczelnych, bez możliwości ponownego otwarcia.

4.3.5. Obiekty komunikacji publicznej

W tej grupie obiektów skontrolowano ogółem 5 obiektów: 1 dworzec autobusowy oraz 4 obiekty PKP. Stan sanitarno- techniczny i porządkowy oraz otoczenie skontrolowanych obiektów nie uległ zmianie w porównaniu z rokiem poprzednim. Ściany bez ubytków tynku, bez większych uszkodzeń. Odnowiona została elewacja zewnętrzna na dworcu PKP w Starym Bojanowie. Nadal zniszczona jest elewacja na dworcu w Oborzyskach Starych. Dla potrzeb osób niepełnosprawnych dostosowany jest tylko dworzec PKP w Kościanie (posiada podjazd oraz toalety dla niepełnosprawnych), pozostałe obiekty posiadają toalety typu TOI TOI i nie posiadają podjazdów.

Stan techniczny i sanitarny dworca autobusowego podczas kontroli nie budził zastrzeżeń. Dworzec autobusowy jest budynkiem typu kontenerowego. Stan techniczny dobry. Teren wokół dworca czysty i wysprzątan.

4.3.6. Hotele i obiekty wczasowo – turystyczne

W ewidencji PSSE w Kościanie znajduje się 5 obiektów hotelarskich, 1 motel, 1 pole biwakowe (w sezonie letnim 2019 nie wznowił działalności), 1 pensjonat, 17 obiektów, w których są świadczone usługi hotelarskie (w tym obiekty agroturystyki).

Stan sanitarno– techniczny w obiektach nie budził zastrzeżeń. Przeprowadzone kontrole nie wykazały uchybień. Ogółem w tej grupie obiektów przeprowadzono 16 kontroli.

Otoczenie obiektu czyste i zadbane.

4.3.7. Inne obiekty użyteczności publicznej

W tej grupie znajdują się obiekty takie jak: parkingi, stadion sportowy, orliki, stacje paliw, cmentarze, prosekatorium, kostnice i domy pogrzebowe. Ogółem przeprowadzono 24 kontrole. Stan sanitarny i techniczny tych obiektów dobry. Kontrole nie wykazały nieprawidłowości.

5. Stan sanitarny podmiotów wykonujących działalność leczniczą

5.1. Obiekty lecznictwa zamkniętego

Na terenie powiatu kościańskiego funkcjonowały:

1. Wojewódzki Szpital Neuropsychiatryczny w Kościanie wraz z oddziałem – Oddział Leczenia Uzależnień w Kościanie i Oddziałem Psychiatrycznym w Wonieściu.

W roku 2019 w siedzibie szpitala przy ul. Paderewskiego w Kościanie wymieniono sieć wodociągową, odmalowano izbę przyjęć i poradnię oraz zakończono przebudowę Willi I zgodnie z programem dostosowawczym. W Willi V zostały wykonane roboty budowlane w celu przebudowy na Oddział Dzienny Terapii Uzależnień od Alkoholu. W Oddziale Uzależnień przy ul. Śmigielskiej zbudowano zbiornik ciśnieniowy na wodę (układ zamknięty 3 zbiorników). W Oddziale Psychiatrycznym w Wonieściu wykonano elewację zewnętrzną budynku oraz konstrukcję windy.

W tej grupie obiektów ogółem przeprowadzono 5 kontroli. Stan sanitarny i techniczny obiektu nie budził zastrzeżeń.

2. Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Kościanie – **nadzorowany przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Poznaniu**

5.2. Obiekty lecznictwa otwartego

W 2019r. w ewidencji Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Kościanie było:

- liczba podmiotów leczniczych wykonujących ambulatoryjne świadczenia zdrowotne - 32
- liczba indywidualnych praktyk lekarskich ogółem 61
- liczba indywidualnych specjalistycznych praktyk lekarskich 6
- liczba indywidualnych praktyk pielęgniarskich 20
- liczba przeprowadzonych kontroli i rekontroli 56

Stan sanitarny tej grupy obiektów nie budził zastrzeżeń w zakresie bieżącej czystości i zachowania reżimu sanitarnego. W zakresie technicznym wszystkie placówki są dostosowane do wymogów rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 marca 2019r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz. U. z 2019, poz. 595).

5.3. Domy pomocy społecznej

Na terenie powiatu kościańskiego znajdują się 2 domy pomocy społecznej - DPS Jarogniewice i DPS Mościszki zlokalizowane na terenach wiejskich. **Nadzór sanitarny nad tymi obiektami sprawuje WSSE w Poznaniu.**

Natomiast PSSE w Kościanie sprawuje nadzór nad prywatnym domem opieki społecznej zlokalizowanym w Oborzyskach Starych, a funkcjonującym jako Dom Opieki dla Osób Starszych pod nazwą „Pałacyk Pod Dębami”.

Obiekt dysponuje 25 miejscami noclegowymi. W 2019 roku przeprowadzono 1 kontrolę tego obiektu. Kontrola nie wykazała nieprawidłowości pod względem sanitarnym i technicznym z zakresu epidemiologii i higieny komunalnej.

6. Warunki sanitarno – higieniczne środowiska pracy

Główny cel działania związany jest z nadzorem nad warunkami zdrowotnymi środowiska pracy w celu zapobiegania powstania chorób zawodowych i innych chorób związanych z warunkami pracy

Zgodnie z wytycznymi Głównego Inspektora Sanitarnego zasadniczymi kierunkami działania realizowanymi podczas sprawowanego bieżącego nadzoru przez stanowisko pracy ds. higieny pracy w 2019 roku były:

- nadzór w zakresie ograniczenia zagrożeń zawodowych w przetwórstwie przemysłowym (szczególnie obróbka drewna, metali, produkcja spożywcza) ze szczególnym uwzględnieniem czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (hałas, zapylenie, wibracje, czynniki chemiczne i biologiczne).
- nadzór nad warunkami pracy pracowników zatrudnionych w zakładach sektora gospodarki odpadami i ściekami
- nadzór nad przygotowaniem pracodawców pod kątem przestrzegania przepisów i zasad bhp podczas prac usuwania bądź zabezpieczania wyrobów zawierających azbest, w ramach rządowego „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”
- realizowanie zadań związanych z nadzorem nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami, detergentami i prekursorami narkotyków kat. 2 i 3, a także zbieranie informacji z zakresu legalnego obrotu prekursorami narkotyków.
- nadzór nad wprowadzaniem do obrotu produktów biobójczych
- prowadzenie działań w zakresie monitorowania pojawiania się nowych produktów, substancji psychoaktywnych, skutków wywołanych ich użyciem i miejsc występowania, prowadzenie działań profilaktycznych oraz współpracowanie z innymi jednostkami w aspekcie podnoszenia wiedzy i świadomości społeczeństwa na temat problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych.

W roku 2019 w ewidencji stanowiska pracy ds. higieny pracy Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Kościanie zarejestrowane były 274 zakłady, które zatrudniały ogółem 7669 pracowników.

PAŃSTWOWY POWIATOWY INSPEKTOR SANITARNY
w KOŚCIANIE

Liczba zatrudnionych w zakładzie pracy	Liczba zakładów w roku 2018
do 9	110
10-49	119
50-249	39
>250	2
RAZEM	270

Tabela nr 9. Struktura podmiotów gospodarczych objętych ewidencją według liczby zatrudnionych w powiecie kościańskim w roku 2019.

W roku 2019 kontrolą objęto 90 zakładów pracy, przeprowadzając w nich 100 kontroli. Najliczniejszą grupę skontrolowanych zakładów stanowiły zakłady branży metalowej, przemysłu drzewnego, zakłady sektora gospodarki odpadami i ściekami, zakłady produkujące żywność oraz podmioty wprowadzające do obrotu substancje i mieszaniny niebezpieczne, w tym m.in. produkty biobójcze.

Kontrole przeprowadzano w zakładach o największych zagrożeniach zawodowych, budzących zastrzeżenia pod względem sanitarno-technicznym oraz tych, w których wyniki badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy odbiegały od wymagań określonych przepisami. Sprawdzano również zabezpieczenie pracowników w odzież roboczą i sprzęt ochrony indywidualnej, zaopatrzenie w środki czystości.

Prowadzono nadzór nad zakładami pracy, w których pracownicy narażeni są na substancje, mieszaniny, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym, kontynuowano nadzór nad niebezpiecznymi substancjami i mieszaninami chemicznymi – poprzez kontrole podmiotów zajmujących się obrotem chemikaliami, a także stosujących chemikalia w działalności zawodowej.

W wyniku stwierdzonych nieprawidłowości podczas kontroli wydano 9 decyzji administracyjnych.

Stwierdzone uchybienia dotyczyły głównie braku aktualnych badań pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (3 nakazy), stosowanych substancji chemicznych i ich mieszanin (7 nakazów), niewłaściwego stanu higieniczno-sanitarnego pomieszczeń pracy i pomieszczeń higienicznosanitarnych. (8 nakazów).

6.1. Narażenie na czynniki szkodliwe dla zdrowia w środowisku pracy

Od wielu lat dominującym czynnikiem szkodliwym w kontrolowanych zakładach na terenie powiatu kościańskiego jest hałas. Przekroczenie najwyższego dopuszczalnego natężenia (NDN) hałasu w 2019 roku dotyczyło 132 pracowników, zatrudnionych w 15 zakładach.

Ze względów technologicznych z reguły niemożliwe jest wyeliminowanie tego czynnika szkodliwego ze środowiska pracy. W związku z tym działania podejmowane przez stanowisko pracy ds. higieny pracy Powiatowej Stacji obejmują przede wszystkim nadzór nad wypełnieniem przez pracodawców obowiązków wynikających z przepisów dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy przy pracach związanych z narażeniem na hałas.

Wymagane jest między innymi oznakowanie w zakładzie stref zagrożonych hałasem, zaopatrzenie pracowników w środki ochrony słuchu i egzekwowanie ich stosowania, sporządzenie i wprowadzenie w życie programu działań organizacyjno-technicznych zmierzających do ograniczenia narażenia na hałas oraz informowaniu pracowników o ryzyku zawodowym.

W większości przypadków przestrzegany jest obowiązek stosowania przez pracowników środków ochrony indywidualnej na stanowiskach pracy, na których stwierdzone są przekroczenia dopuszczalnych norm higienicznych.

Ponadto w wyniku prowadzonego nadzoru w 2019 roku stwierdzono przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń (NDS) czynników szkodliwych dla zdrowia występujących na stanowiskach pracy, które dotyczyły:

- pyłów (29 pracowników w 5 zakładach),
- czynników chemicznych (9 pracowników w 3 zakładach).

Łącznie na ponadnormatywne stężenia i natężenia czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy w 2019 roku narażonych było 170 pracowników.

6.2. Nadzór nad substancjami i mieszaninami niebezpiecznymi

Różne substancje i ich mieszaniny stosowane są w działalności zawodowej wielu zakładów pracy na terenie powiatu kościańskiego, co powoduje określone zagrożenia dla zdrowia pracowników. W roku 2019 roku w ramach nadzoru przeprowadzono 56 kontroli u stosujących w działalności zawodowej chemikalia. Podczas kontroli stwierdzono naruszenie przepisów w zakresie substancji chemicznych i ich mieszanin. Wydano 3 decyzje. Podczas przeprowadzonych kontroli zwracano uwagę na przestrzeganie przepisów ustawy o substancjach chemicznych i ich mieszaninach oraz aktów wykonawczych. Egzekwowano obowiązek posiadania aktualnych spisów tych substancji i ich mieszanin, kart charakterystyki oraz opakowań zabezpieczających przed ich szkodliwym działaniem, pożarem lub wybuchem. Ponadto, szczególną uwagę zwracano na stosowanie środków zapewniających pracownikom ochronę ich zdrowia i życia. Sprawdzono również warunki magazynowania substancji i mieszanin chemicznych.

W 2019 roku pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej realizowali wspólnotowy projekt BPR-EN-FORCE 1 (BEF-1), którego głównym założeniem jest kontrola wyrobów poddanych działaniu produktów biobójczych oraz oznakowaniem tych wyrobów. W ramach opisanego projektu przeprowadzono kontrolę w firmie Kontusz Spółka z o.o., ul. Śmigielska 57 w Kościanie.

Kontroli poddano wyrób „*Rolbot strugany bez faz 20x180*”, który poddany został działaniu substancji biobójczych.

6.3. Czynniki rakotwórcze i mutagenne w środowisku pracy

W roku 2019 pod kątem narażenia na czynniki rakotwórcze i mutagenne skontrolowano 11 obiektów. Przeprowadzono w tym zakresie 12 kontroli. Najliczniejszą grupę stanowią zakłady stolarskie (pył drewna twardego), zakłady zajmujące się sprzedażą paliw. W narażeniu na czynnik rakotwórczy (*pyły drewna twardego*) pracowało 11 osób. Podczas prowadzonego nadzoru stwierdzono, że 2 zakłady nie wywiązały się z obowiązku sporządzania rocznej informacji o narażeniu na czynniki rakotwórcze.

Zakłady, w których występuje narażenie na czynniki rakotwórcze i/lub mutagenne czynią starania zmierzające do eliminacji tych czynników z środowiska pracy. W zakresie ograniczenia narażenia pracowników na te czynniki pracodawcy wprowadzają różne formy wentylacji, automatyzację procesów technologicznych jak również ich hermetyzację.

W roku 2019 przeprowadzono kontrolę w trakcie prac powodujących kontakt z azbestem. W trakcie kontroli sprawdzono przestrzeganie przepisów oraz zasad bezpieczeństwa i higieny pracy podczas wykonywania robót związanych z rozbiórką elementów zawierających w swym składzie azbest. Przedmiotem robót był demontaż pokrycia dachowego (płyty azbestowo-cementowe faliste) budynku gospodarczego.

W roku sprawozdawczym 2019 nie stwierdzono chorób zawodowych wywołanych czynnikiem rakotwórczym lub mutagennym.

6.4. Czynniki biologiczne

W roku sprawozdawczym na terenie powiatu kościańskiego przeprowadzono 17 kontroli w zakładach, w których istnieje potencjalne zagrożenie czynnikami biologicznymi były to zakłady sektora gospodarki odpadami i ściekami, podmioty lecznicze, zakłady rolnicze i produkujące żywność, w których występują szkodliwe czynniki biologiczne zaliczane do 2 i 3 grupy zagrożenia. Największa liczba pracowników, tj. 650 zatrudnionych było w narażeniu na szkodliwe czynniki biologiczne zaliczane do grupy 2 zagrożenia, czyli czynniki, które mogą wywoływać choroby u ludzi, mogą być niebezpieczne dla pracowników, ale rozprzestrzenienie ich w populacji ludzkiej jest mało prawdopodobne. Zazwyczaj istnieją w stosunku do nich skuteczne metody profilaktyki lub leczenia.

Dane te zostały ustalone w oparciu o informacje zawarte w ocenach ryzyka zawodowego przeprowadzonych na stanowiskach pracy.

Przeprowadzone kontrole wykazały, że pracodawcy podejmują szereg działań profilaktycznych zmniejszających narażenie pracowników m.in. zapewniają środki ochrony indywidualnej, środki do odkażania skóry, właściwe (bezpieczne) warunki spożywania posiłków i napojów, instrukcje stanowiskowe, procedury, a także proponują uodpornienie przy pomocy dostępnych szczepionek

W roku 2019 podczas kontroli pod kątem narażenia na czynniki biologiczne nie stwierdzono uchybień w tym zakresie.

6.5. Choroby zawodowe

Choroba zawodowa to pojęcie medyczno-prawne określające chorobę ujętą w wykazie chorób zawodowych, spowodowaną działaniem czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy, albo w związku ze sposobem wykonywania pracy.

**PAŃSTWOWY POWIATOWY INSPEKTOR SANITARNY
w KOŚCIANIE**

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Kościanie, realizując zadania dotyczące nadzoru nad zdrowotnymi warunkami środowiska pracy, prowadziła również postępowanie administracyjne w zakresie występowania chorób zawodowych.

Do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Kościanie w 2019 roku wpłynęło 5 zgłoszeń podejrzenia choroby zawodowej. W związku ze zgłoszeniami przeprowadzono 6 postępowań administracyjnych w zakładach pracy. Ogółem sporządzono 6 kart oceny narażenia zawodowego.

W 2019 roku wydano 5 decyzji dotyczących chorób zawodowych:

- 1 decyzja o stwierdzeniu choroby zawodowej narządu słuchu (poz. 21 wykazu),
- 2 decyzje o stwierdzeniu choroby zawodowej narządu głosu (poz.15 wykazu),
- 1 decyzję o stwierdzeniu choroby zawodowej – układu ruchu (poz.19),
- 1 decyzję o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej narządu głosu.

W 2019 roku wystawiono 3 karty stwierdzenia choroby zawodowej do Centralnego Rejestru Chorób Zawodowych Instytutu Medycyny Pracy w Łodzi.

6.6. Nadzór nad środkami zastępczymi

W 2019 roku do Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Kościanie nie wpływały informacje o pojawiających się obiektach zajmujących się wprowadzaniem do obrotu środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych. W związku z powyższym nie podejmowano działań kontrolnych i nie wydawano decyzji administracyjnych w tym zakresie. Na terenie powiatu kościańskiego nie zidentyfikowano przypadków dystrybucji oraz sprzedaży środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych i w związku z powyższym nie było konieczności podejmowania wspólnych kontroli z Policją lub innymi służbami.

Na bieżąco prowadzony jest monitoring zatruć środkami zastępczymi dzięki nawiązanej współpracy z Wojewódzkim Szpitalem Neuropsychiatrycznym w Kościanie i Samodzielnym Publicznym ZOZ w Kościanie. W 2019 roku odnotowano 5 przypadków zatruć środkami zastępczymi, które zostały zgłoszone przez Szpitalny Oddział Ratunkowy Samodzielnego Publicznego ZOZ w Kościanie.

PAŃSTWOWY POWIATOWY INSPEKTOR SANITARNY
w KOŚCIANIE

W trakcie kontroli prowadzonych w 2019 roku w ramach nadzoru nad warunkami higieny pracy zbierano informację na temat przestrzegania zakazu palenia tytoniu i wyrobów tytoniowych w nadzorowanych zakładach. Działania te miały na celu ustalenie stanu faktycznego dotyczącego respektowania przepisów ustawy z dnia 9 listopada 1995 roku o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.

Podczas kontroli rozpowszechniano informację o Kampanii zdrowe i bezpieczne miejsce pracy pod hasłem: „**Substancje niebezpieczne pod kontrolą**” koordynowanej przez Centralny Instytut Ochrony Pracy- Państwowy Instytut Badawczy. Celem kampanii zaplanowanej na lata 2018-2019 jest zwiększenie świadomości w zakresie zagrożeń związanych z substancjami niebezpiecznymi w miejscu pracy oraz promowanie kultury zapobiegania zagrożeniom, która ma służyć wykluczeniu zagrożeń lub skutecznemu zarządzaniu tego rodzaju zagrożeniami. Na stronie internetowej Powiatowej Stacji zamieszczono informacje o kampanii wraz z materiałami do pobrania w wersji elektronicznej i linkiem do strony internetowej Centralnego Instytutu Ochrony Pracy – Państwowego Instytutu Badawczego.

Przekazano również informację o Kampanii Państwowej Inspekcji Pracy pt. „**Dobry przepis na zdrowie**” **Kampania** obejmuje zarówno działania medialne, jak i program prewencyjno-kontrolny. Ma na celu doprowadzenie do zmniejszenia zagrożeń w masarniach i ubojniach, wpłynięcie na przestrzeganie przepisów prawa pracy, w szczególności bezpieczeństwa i higieny pracy.

7. Ocena stanu sanitarnego w zakresie Higieny Dzieci i Młodzieży

W 2019 roku nadzorem sanitarnym objęto 173 obiekty stałe, takie jak: żłobki, kluby dziecięce, przedszkola, szkoły podstawowe, liceum ogólnokształcące, zespoły szkół, placówki wsparcia dziennego, placówki wychowania pozaszkolnego oraz place zabaw. Łącznie, w roku sprawozdawczym, przeprowadzono 143 kontrole podległych obiektów. Wydano 1 opinię sanitarną, 1 merytoryczną decyzję administracyjną oraz 2 decyzje płatnicze. Ponadto, wyegzekwowano wykonanie 1 decyzji administracyjnej z lat ubiegłych.

Działalność stanowiska pracy koncentrowała się w ciągu danego roku na prowadzeniu bieżącego nadzoru ze szczególnym uwzględnieniem:

- oceny warunków sanitarno – higienicznych w żłobkach i klubach dziecięcych,
- oceny stanu technicznego i porządkowego pomieszczeń tj. sal zajęć, korytarzy, sal gimnastycznych wraz z ich zapleczem, terenów przyszkolnych (boisk, placów zabaw),
- oceny warunków do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w podległych obiektach pod kątem posiadanej infrastruktury,
- oceny warunków sanitarno – higienicznych i sanitarno – technicznych pracy ucznia,
- oceny mebli szkolnych i sprzętu sportowego pod kątem posiadanych certyfikatów,
- oceny stanu sanitarno – technicznego placów zabaw zarówno przy placówkach oświatowo – wychowawczych, jak i na terenach rekreacyjnych,
- oceny posiadania przez podległe placówki wentylacji grawitacyjnej oraz mechanicznej,
- oceny warunków wypoczynku dzieci i młodzieży na terenie powiatu.

Dodatkowo, w związku ze zwiększoną liczbą zachorowań na grypę w województwie wielkopolskim, w lutym 2019 roku, dokonano oceny warunków do utrzymania higieny osobistej uczniów w nadzorowanych placówkach.

7.1. Remonty przeprowadzone w placówkach w roku sprawozdawczym

Zgodnie z przeprowadzoną oceną przygotowania placówek do nowego roku szkolnego oraz z informacjami uzyskanymi podczas bieżących kontroli w roku sprawozdawczym, stwierdzono, że większość placówek działających na terenie powiatu kościańskiego przeprowadziła prace remontowo – przygotowawcze przed rozpoczęciem nowego roku szkolnego.

**PAŃSTWOWY POWIATOWY INSPEKTOR SANITARNY
w KOŚCIANIE**

Prace te obejmowały:

- malowanie ścian, sufitów i drzwi w salach dydaktycznych,
- wymianę podłóg i wykładzin w pomieszczeniach placówek,
- czyszczenie i konserwację podłóg w salach zajęć oraz na korytarzach,
- malowanie ścian i sufitów oraz wymianę płytek ściennych i podłogowych w pomieszczeniach bloku żywieniowego (kuchni, jadalni, pomieszczeniach magazynowych) wraz z wymianą sprzętów kuchennych,
- malowanie i odnowienie pomieszczeń bloku sportowego (sali sportowej, szatni, natryskowni),

Zdjęcie nr 1. Wyremontowane szatnie przy dużej sali gimnastycznej w Szkole Podstawowej im. Konstytucji 3 Maja w Śmiglu

**PAŃSTWOWY POWIATOWY INSPEKTOR SANITARNY
w KOŚCIANIE**

Zdjęcie nr 2. Wyremontowane szatnie zlokalizowane przy bloku sportowym w Zespole Szkół Gminy Kościan Przedszkole i Szkoła Podstawowa w Starych Oborzyskach

- modernizację zaplecza sanitarnego przy bloku sportowym – wymiana instalacji wodno – kanalizacyjnej, wymianę armatury, położenie nowych płytek i malowanie ścian i sufitów, wymianę oświetlenia,

Zdjęcie nr 3. Wyremontowane pomieszczenia sanitarne bloku sportowego w Szkole Podstawowej im. Konstytucji 3 Maja w Śmiglu

**PAŃSTWOWY POWIATOWY INSPEKTOR SANITARNY
w KOŚCIANIE**

Zdjęcie nr 4. Wyremontowane pomieszczenia sanitarne bloku sportowego w Szkole Podstawowej im. Konstytucji 3 Maja w Śmiglu

- modernizację natryskowni zlokalizowanych przy bloku sportowym (wymiana płytek, armatury, malowanie ścian i sufitów)

Zdjęcie nr 5. Wyremontowane natryskownie zlokalizowane przy bloku sportowym w Zespole Szkół Gminy Kościan Przedszkole i Szkoła Podstawowa w Starych Oborzyskach

PAŃSTWOWY POWIATOWY INSPEKTOR SANITARNY
w KOŚCIANIE

- malowanie ścian i sufitów korytarzy oraz klatek schodowych,
- wymianę drzwi wejściowych do szkoły,
- wymianę okien w sali lekcyjnej oraz w budynku sali gimnastycznej,
- wymianę instalacji elektrycznej w salach zajęć oraz na klatce schodowej,
- wymianę oświetlenia w pomieszczeniach placówek,
- budowę chodnika – dojścia do parkingu rowerowego,
- malowanie ścian i sufitu oraz wymianę paneli w pomieszczeniu pracowni chemicznej.

Podczas wakacji letnich przeprowadzono również szereg prac konserwatorsko-porządkowych polegających na:

- konserwacji i naprawie sprzętów w budynkach szkoły,
- uzupełnieniu ubytków w nawierzchni boisk i terenów rekreacyjnych oraz naprawie znajdujących się tam ławek,
- drobnych wyprawkach malarskich w pomieszczeniach placówki (sale zajęć, korytarze),
- dezynfekcji i czyszczeniu wykładzin i dywanów znajdujących się w pomieszczeniach placówki,
- dezynfekcji sprzętu sportowego,
- czyszczeniu i dezynfekcji kanap i puf zlokalizowanych na korytarzach szkoły,
- porządkowaniu terenów wokół szkół i pomieszczeń gospodarczych,
- renowacji stolarki okiennej i drzwiowej,
- rewitalizacji dziedzińców szkół i placów zabaw,
- doposażeniu placów zabaw w nowe urządzenia,
- zakupie i wyposażeniu sal lekcyjnych w nowe meble, szafki uczniowskie i dywany,
- wymianie piasku w piaskownicy.

Ponadto, w 2019 roku przy Szkole Podstawowej im. Konstytucji 3 Maja w Śmiglu utworzona została Otwarta Strefa Aktywności. Strefa ta podzielona jest na dwie części, oprócz elementów siłowni zewnętrznej, znalazły się tam także urządzenia zabawowe dla dzieci (huśtawki, zjeżdżalnie, konstrukcje do wspinaczki). Stworzono również miejsce do gry w szachy, tenisa stołowego oraz piłkarzyki. Miejsce dostępne jest zarówno dla uczniów szkoły jak i mieszkańców.

**PAŃSTWOWY POWIATOWY INSPEKTOR SANITARNY
w KOŚCIANIE**

**Zdjęcie nr 6. Otwarta Strefa Aktywności przy Szkole Podstawowej im. Konstytucji 3 Maja
w Śmiglu**

**Zdjęcie nr 7. Otwarta Strefa Aktywności przy Szkole Podstawowej im. Konstytucji 3 Maja
w Śmiglu**

**Zdjęcie nr 8. Otwarta Strefa Aktywności przy Szkole Podstawowej im. Konstytucji 3 Maja
w Śmiglu**

W 2019 roku zmiany nastąpiły także w Zespole Szkół w Starym Bojanowie. Do użytku oddano nowy kompleks boisk, który powstał na miejscu starego boiska asfaltowego. W jego skład wchodzi boisko typu orlik do piłki nożnej ze sztuczną trawą oraz boisko wielofunkcyjne do piłki ręcznej i koszykówki. Przy okazji prowadzonych prac remontowych wykorzystano również powstałą wolną przestrzeń, na której stworzono boisko do siatkówki plażowej.

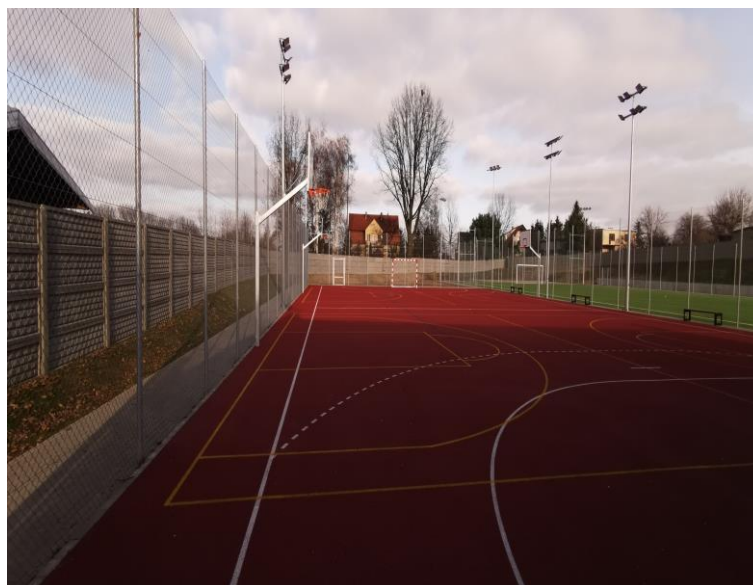

Zdjęcie nr 9. Kompleks boisk przy Zespole Szkół w Starym Bojanowie

**PAŃSTWOWY POWIATOWY INSPEKTOR SANITARNY
w KOŚCIANIE**

Zdjęcie nr 10. Nowe boisko do piłki nożnej przy Zespole Szkół w Starym Bojanowie

Zdjęcie nr 11. Nowe boisko wielofunkcyjne przy Zespole Szkół w Starym Bojanowie

Ponadto, w roku 2019 w Zespole Szkół Gminy Kościan Przedszkole i Szkoła Podstawowa w Starych Oborzyskach dokonano adaptacji pomieszczeń poddasza na antresolę. Powstała tam pracownia geograficzno-astronomiczna, która umożliwia obserwację nieba za pomocą teleskopu.

Zdjęcie nr 12. Nowa pracownia geograficzno – astronomiczna w Zespole Szkół Gminy Kościan Przedszkole i Szkoła Podstawowa w Starych Oborzyskach

Zdjęcie nr 13. Nowa pracownia geograficzno – astronomiczna w Zespole Szkół Gminy Kościan Przedszkole i Szkoła Podstawowa w Starych Oborzyskach

7.2. Higiena procesu nauczania – higieniczna ocena rozkładu zajęć lekcyjnych

W 2019 roku ocena rozkładu zajęć lekcyjnych przeprowadzona została w 12 szkołach funkcjonujących samodzielnie (11 szkołach podstawowych i 1 liceum) – analizy dokonano w odniesieniu do 159 oddziałów. Nieprawidłowości stwierdzono w 70 oddziałach w 10 szkołach. W zespołach szkół oceny rozkładu zajęć dokonano natomiast w 5 placówkach. Analizą objęto 58 oddziałów, z czego w 9 z nich odnotowano nieprawidłowości.

Ocena rozkładu zajęć lekcyjnych				
Rodzaj placówki	Ocenie poddano rozkład zajęć lekcyjnych		Stwierdzono nieprawidłowości	
	ilość placówek	ilość oddziałów	ilość placówek	ilość oddziałów
Szkoły podstawowe	11	139	9	66
Liceum Ogólnokształcące	1	20	1	4
Zespoły szkół	5	58	3	9
Razem:	17	217	13	79

Tabela nr 10. Ocena rozkładu zajęć lekcyjnych

Zgodnie z wyjaśnieniami uzyskanymi od dyrektorów szkół, w których odnotowano nieprawidłowości w zakresie rozkładu zajęć lekcyjnych, są one podyktowane głównie dowozami uczniów, ale również niewystarczającą bazą lokalową w stosunku do liczby korzystających uczniów.

7.3. Posiadanie przez szkoły i placówki certyfikatów na sprzęt sportowy i meble szkolne

W roku sprawozdawczym, w trakcie bieżących kontroli sanitarnych, dokonywano oceny posiadania przez szkoły i przedszkola certyfikowanych mebli szkolnych i sprzętu sportowego.

**PAŃSTWOWY POWIATOWY INSPEKTOR SANITARNY
w KOŚCIANIE**

Spośród 18 skontrolowanych przedszkoli wszystkie posiadają meble certyfikowane w 100%. Również zdecydowana większość szkół na terenie powiatu posiada 100% mebli certyfikowanych, spełniających wymagania ergonomii. Jedyne w 1 przypadku odsetek certyfikowanych mebli wyniósł poniżej 50%, a w 4 placówkach podczas kontroli stwierdzono ponad 50% certyfikowanych mebli.

Rodzaj placówek	Liczba placówek skontrolowanych, w których stwierdzono:				
	Meble nie posiadające certyfikatów	Odsetek mebli z certyfikatami wynosi			
		do 25%	do 50%	powyżej 50%	100 %
Przedszkola	0	0	0	0	18
Szkoły podstawowe	0	0	1	3	10
Licea	0	0	0	1	0
Zespoły szkół	0	0	0	0	10
Razem	0	0	1	4	38

Tabela nr 11. Posiadanie przez szkoły i placówki certyfikatów na meble

Biorąc pod uwagę odsetek urządzeń i sprzętów sportowych z certyfikatami wszystkie przedszkola objęte kontrolą posiadają 100% certyfikowanego sprzętu sportowego. W ramach 14 skontrolowanych szkół podstawowych jedynie 2 szkoły posiadają mniej niż 25% certyfikowanego sprzętu sportowego. Powyżej 50% certyfikowanych urządzeń i sprzętu sportowego posiada 7 szkół podstawowych, natomiast pozostałe 5 posiada 100% urządzeń i sprzętów sportowych posiadających certyfikaty. W przypadku 10 skontrolowanych placówek należących do zespołów szkół znaczna większość z nich (7) posiada 100% certyfikowanego sprzętu sportowego.

Rodzaj placówek	Liczba placówek skontrolowanych, w których stwierdzono:				
	Wylącznie sprzęt sportowy zakupiony przed 1997r.	Odsetek sprzętu i urządzeń z certyfikatami			
		do 25%	do 50%	powyżej 50%	100 %
Przedszkola	0	0	0	0	18
Szkoły podstawowe	0	2	0	7	5
Licea	0	0	0	1	0
Zespoły szkół	0	0	0	3	7
Razem	0	2	0	11	30

Tabela nr 12. Posiadanie przez szkoły i placówki certyfikatów na urządzenia i sprzęt sportowy

7.4. Warunki realizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami w szkołach

Spośród 25 skontrolowanych placówek szkolnych gabinety profilaktyki i pomocy przedlekarskiej posiada 19 z nich (w tym 10 szkół podstawowych, 1 liceum ogólnokształcące i 8 zespołów szkół). W pozostałych 4 placówkach oświatowych profilaktyczną opiekę zdrowotną zapewniono w pomieszczeniach zastępczych na terenie obiektu, a w 2 szkołach podstawowych opieka zdrowotna świadczona jest poza terenem placówki.

Rodzaj Placówki	Liczba szkół posiadających gabinety profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej	Liczba szkół w których pomoc zapewniono w pomieszczeniach zastępczych na terenie placówki	Liczba szkół, w których pomoc jest świadczona poza terenem placówki
Szkoły Podstawowe	10	2	2
Licea ogólnokształcące	1	0	0
Zespoły Szkół	8	2	0
Razem:	19	4	2

Tabela nr 13. Warunki realizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej w szkołach

7.5. Prowadzenie dożywiania w szkołach

Z przeprowadzonych w 2019 roku kontroli wynika, że w odniesieniu do 25 skontrolowanych placówek w 20 z nich prowadzone jest dożywianie uczniów. W 12 szkołach posiłki przygotowywane są na miejscu, a w 8 szkołach posiłki są dowożone przez firmy zewnętrzne. W większości szkół ciepłe posiłki stanowią obiady pełne, dwudaniowe. Z ciepłych posiłków wydawanych w szkołach korzysta ogółem 2220 uczniów. Posiłki dofinansowane stanowią 11% wszystkich obiadów wydawanych w szkołach.

Rodzaj Placówki	Wydawanie ciepłych posiłków						Liczba dzieci i młodzieży korzystających z posiłków dofinansowanych
	Liczba placówek			Liczba dzieci i młodzieży korzystających z:			
	OGÓLEM	Obiady pełne	Obiady jednodaniowe	OGÓLEM	obiadów pełnych	Obiadów jednodaniowych	
Szkoły Podstawowe	10	7	3	1633	1310	323	161
Licea ogólnokształcące	1	1	0	100	100	0	0
Zespoły Szkół	9	6	3	487	389	98	82
Razem:	20	14	6	2220	1799	421	243

Tabela nr 14. Prowadzenie dożywiania w szkołach

7.6. Wypoczynek dzieci i młodzieży

W 2019 roku na terenie powiatu kościańskiego, zarówno w okresie zimowym, jak i letnim, zorganizowano 86 turnusów wypoczynku dla dzieci i młodzieży. Wszystkie turnusy zostały zgłoszone w ogólnopolskiej, elektronicznej bazie wypoczynku MEN. Łącznie, w czasie trwania akcji wypoczynku, przeprowadzono 33 kontrole, w tym: 8 kontroli turnusów wypoczynku zimowego oraz 25 kontroli turnusów wypoczynku letniego.

W wyniku kontroli ustalono, że z wycieczki zorganizowanej na terenie powiatu kościańskiego w 2019 roku skorzystało łącznie 1218 osób, z czego 73% stanowili uczestnicy wycieczki letniej. Z kontroli przeprowadzonych podczas akcji zima i akcji lato wynika, że obiekty zostały właściwie przygotowane i zapewniały bezpieczne oraz higieniczne warunki wycieczki, a ich stan sanitarny nie budził zastrzeżeń.

7.7. Ocena warunków do utrzymania higieny osobistej uczniów w szkołach

Wzorem lat ubiegłych, w 2019 roku, w 6 placówkach oświatowych działających na terenie powiatu przeprowadzono ocenę warunków do utrzymania higieny osobistej. Sprawdzano dostęp do bieżącej ciepłej wody oraz wyposażenie sanitariatów w środki higieny osobistej: mydło, papier toaletowy, suszarki do rąk lub ręczniki jednorazowe. Przeprowadzone kontrole wykazały, iż wszystkie skontrolowane placówki zapewniają właściwe warunki do utrzymania higieny osobistej uczniów.

Ponadto wszystkie nadzorowane placówki oświatowe posiadają podłączenie do wodociągu miejskiego lub gminnego. Do sieci kanalizacyjnej centralnej podłączone są 23 obiekty. Brak podłączenia do sieci centralnej odnotowano w 3 placówkach – 2 z nich posiadają zbiornik bezodpływowy, a 1 placówka posiada własną oczyszczalnię ścieków.

Podsumowanie:

W podległych placówkach oświatowych na terenie powiatu sukcesywnie przeprowadzane są remonty, które w znacznym stopniu przyczyniają się do poprawy warunków sanitarno – higienicznych w obiektach oraz wpływają na poprawę estetyki samych budynków i ich otoczenia.

Spśród 25 skontrolowanych szkół, 24 posiadają zaplecze do realizacji zajęć wychowania fizycznego. W 1 obiekcie brak wydzielonych pomieszczeń przeznaczonych do prowadzenia zajęć WF (szkoła filialna w Wonieściu). realizację zajęć umożliwia się w tym przypadku poza placówką.

Z roku na rok zauważa się także w podległych placówkach większy odsetek mebli oraz urządzeń i sprzętu sportowego z certyfikatami.

Nadzorowane placówki przeprowadzają we wszystkich pomieszczeniach pomiary natężenia oświetlenia sztucznego, które aktualizowane są co 5 lat.

**PAŃSTWOWY POWIATOWY INSPEKTOR SANITARNY
w KOŚCIANIE**

Z przeprowadzonych w 2019 roku kontroli wynika, że podległe placówki posiadają właściwe warunki do utrzymania higieny osobistej. Wszystkie obiekty zapewniają w sanitariatach dostęp do bieżącej ciepłej i zimnej wody oraz środków higieny osobistej.

Dzieci dowożone są do szkół autobusami pod stałym nadzorem osób dorosłych.

Oceny rozkładu zajęć lekcyjnych w 2019 dokonano w 17 placówkach w odniesieniu do 217 oddziałów. Nieprawidłowości, które wynikają przede wszystkim z harmonogramu dowozów uczniów, ale także niewystarczającej bazy lokalowej w stosunku do liczby korzystających uczniów odnotowano w przypadku 79 oddziałów.

W roku sprawozdawczym we wszystkich kontrolowanych placówkach, zarówno oświatowych jak i wypoczynku dzieci i młodzieży, prowadzono również monitoring przestrzegania przepisów ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych. Z przeprowadzonej analizy wynika, że w podległych placówkach przestrzegany jest zakaz palenia tytoniu. W widocznych miejscach umieszczone jest prawidłowe oznakowanie zakazu palenia tytoniu i wyrobów tytoniowych.

8. Stan sanitarny obiektów Żywności i Żywnienia

W ewidencji Stacji Sanitarnej- Epidemiologicznej w Kościanie w roku 2019 znajdowało się 1141 obiektów żywnościowo-żywnościowych, w tym 2 zakłady produkujące opakowania przeznaczone do kontaktu z żywnością.

Przeprowadzono ogółem 512 kontroli, sklasyfikowano 256 obiektów - ocenę niezgodną z wymaganiami uzyskało 14 obiektów tj. 5,4 %.

W 2019r. nastąpił wzrost obiektów niezgodnych z wymaganiami z 2,53 w 2018r. do 5,4% w 2019r.

Odsetek obiektów niezgodnych z wymaganiami w roku 2018 odzwierciedla poniższa tabela

Rodzaj obiektu	% obiektów niezgodnych z wymaganiami
1. piekarnie	20,0
2. hurtownie	18,2
3. zakłady żywienia zbiorowego otwarte	7,1
4. sklepy	4,95

Tabela nr 15. Odsetek obiektów niezgodnych z wymaganiami

Pozostałe grupy obiektów są dostateczne.

Porównanie stanu sanitarnego wyrażonego w % obiektów niezgodnych z wymaganiami do stanu roku ubiegłego.

**PAŃSTWOWY POWIATOWY INSPEKTOR SANITARNY
w KOŚCIANIE**

Obiekty niezgodne z wymaganiami wyrażone w %

Grupa obiektów	Rok 2019		Rok 2018	
	% obiektów niezgodnych z wymaganiami	liczba obiektów niezgodnych z wymaganiami	% obiektów niezgodnych z wymaganiami	liczba obiektów niezgodnych z wymaganiami
Wytwornie lodów	0	0	0	0
Automaty do lodów	0	0	0	0
Piekarnie	20	2	0	0
Ciastkarnie	0	0	0	0
Przetwornie owocowo-warzywne i grzybowe	0	0	0	0
Zakłady garmazeryjne	0	0	0	0
Zakłady przemysłu zbożowo-młynarskiego	0	0	0	0
Wytwornie substancji dodatkowych	0	0	0	0
Inne wytwornie żywności	0	0	0	0
Sklepy spożywcze	4,95	6	3,4	4
Kioski spożywcze	0	0	0	0
Magazyny hurtowe	18,2	2	16,7	1
Obiekty ruchome i tymczasowe	0	0	0	0
Środki transportu				
Zakłady żywienia zbiorowego otwarte	7,1	4	2,4	1
w tym: zakłady małej gastronomii	4,8	2	4,3	1
Zakłady żywienia zbiorowego zamknięte	0	0	0	0
a) stołówki pracownicze	0	0	0	0
c)stołówki w domach wczasowych	0	0	0	0
d)bloki żywienia w szpitalach	0	0	0	0
e) kuchnie mleczne	0	0	0	0
g) bloki żywienia w domach opieki społecznej	0	0	0	0
i) stołówki szkolne	0	0	0	0
j) stołówki w bursach i internatach	0	0	0	0
l) stołówki w przedszkolach	0	0	0	0
n) stołówki w zakładach specjalnych i wychowaw.	0	0	0	0
o) zakłady usług cateringowych	0	0	0	0
p) inne zakłady żywienia	0	0	0	0
Wytwornie materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością	0	0	0	0
Miejsca obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością	0	0	0	0

Tabela nr 16. Odsetek obiektów niezgodnych z wymaganiami w 2019 i 2018r

PAŃSTWOWY POWIATOWY INSPEKTOR SANITARNY
w KOŚCIANIE

W 446 obiektach żywnościowo-żywnościowych wprowadzone zostały zasady dobrej praktyki higienicznej, w 132 zakładach wdrożono zasady systemu HACCP, które są ważnym instrumentem mającym na celu pomoc przedsiębiorstwom sektora spożywczego w zakresie zachowania zgodności z zasadami higieny żywności.

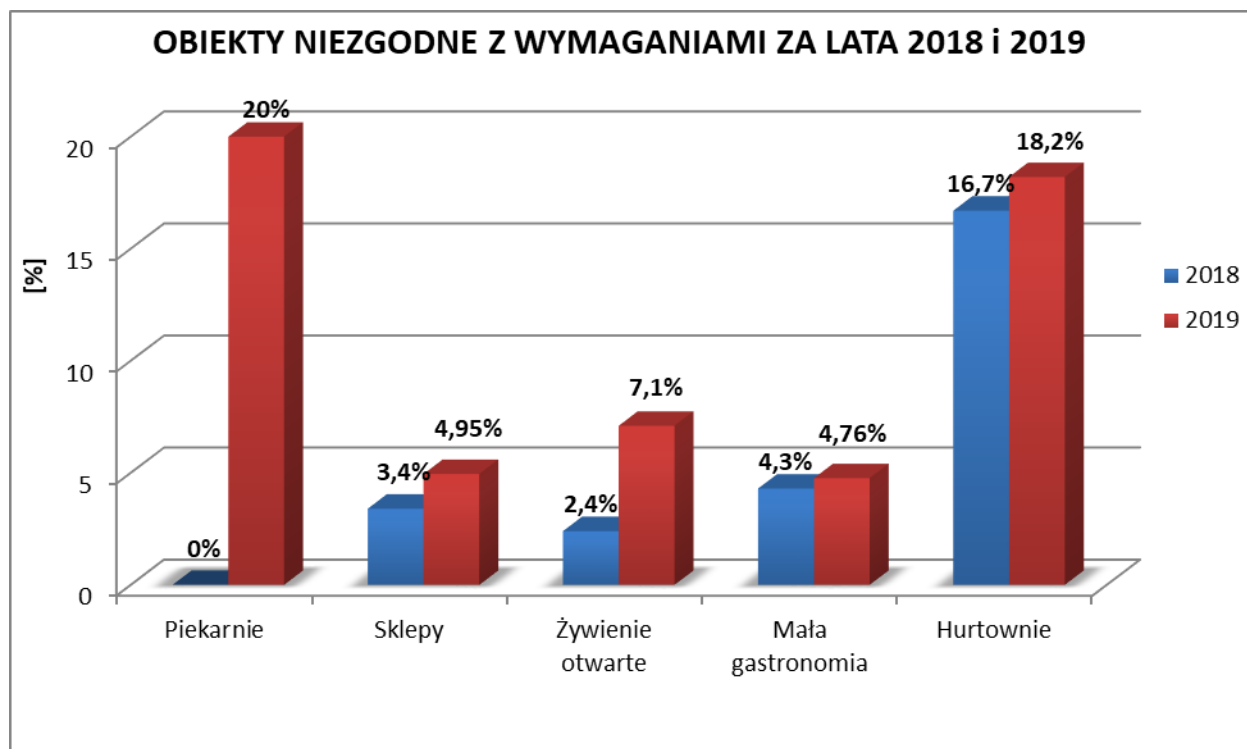
W 2019r. pobrano ogółem do badań 174 próbek, z czego:

- 124 zbadano mikrobiologicznie,
- 47 próbek pobrano do badań chemicznych,
- 3 próbki kosmetyków.

Zakwestionowaniu uległo 29 próbek: 11 ze względu na wymagania mikrobiologiczne, 19 ze względu na nieprawidłowe znakowanie.

W 2019 roku wydano 432 decyzje, z czego 250 to rachunki wydane w formie decyzji, 7 decyzji wydane w celu poprawy stanu sanitarno- technicznego, 78 decyzji zmieniających, 97 decyzji zatwierdzających.

Nałożono 84 mandatów na sumę 25.400 zł.

Wykres nr 2. Obiekty niezgodne z wymaganiami za rok 2018 i 2019

8.1. Jakość zdrowotna krajowych środków spożywczych

Nazwa grupy	Rok 2019 z uwagi na parametry mikrobiologiczne i chemiczne		Rok 2019 z uwagi na znakowanie	
	%	liczba	%	liczba
Wody mineralne i napoje bezalkoholowe	0	0	0	0
Lody	0	0	45,5	5
Wyroby cukiernicze i ciastkarskie	0	0	12,8	5
Mięso, podroby, przetwory mięsne	0	0	0	0
Przetwory mleczne bez masła i lodów	0	0	0	0
Masło	0	0	0	0
Wyroby garmażeryjne i kulinarne	100	5	0	0
Koncentraty spożywcze	0	0	0	0
Tłuszcze roślinne	0	0	0	0
Warzywa, przetwory i produkty warzywne	0	0	0	0
Owoce, przetwory i produkty owocowe	0	0	0	0
Ryby, owoce morza i ich przetwory	0	0	0	0
Majonezy, musztardy, sosy	0	0	0	0
Środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego	0	0	0	0
Suplementy diety	0	0	41,7	5
Przyprawy	0	0	0	0
Drób i produkty drobiarskie, jaja	42,9	6	28,6	4

Tabela nr 17. Próby kwestionowane w 2019

Ogółem do badań laboratoryjnych pobrano 164 próbek środków spożywczych – krajowych, z czego:

124 próbek zbadano mikrobiologicznie oraz 40 próbek zbadano chemicznie, zakwestionowano 11 próbek ze względu na parametry mikrobiologiczne oraz 19 próbek ze względu na nieprawidłowe znakowanie.

Ponadto

- 5 próbek ciasta z kremem niepoddanym obróbce termicznej „Babka włoska” pobrane w ciastkarni w Kościanie -zanieczyszczenie *Bacillus cereus* - przekazano informację do producenta oraz zobowiązano właściciela do przedstawienia wyników badań ciasta w kierunku *Bacillus cereus*. W sierpniu 2019r. zakład przekazał do PPIS w Kościanie wyniki badań ciasta „Babka włoska” zbadane w kierunku *Bacillus cereus*,
- 1 próbka „BoboVita kaszka mleczno- ryżowa truskawka. Po 6 miesiącu NUTRICIA” zbadano w kierunku metali-próbka nkw. Wynik opatrzony uwagą dot. Znakowania,

- 1 próbka „Bebiko 2 Nutriflor Mleko następne dla niemowląt powyżej 6 miesiąca życia NUTRICIA” zbadano w kierunku metali- próbka nkw. Wynik opatrzone uwagą dot. Znakowania,
- 1 próbka „BoboVita kaszka mleczno- ryżowa 4 owoce po 8 miesiącu NUTRICIA” zbadano w kierunku metali-próbka nkw. Wynik opatrzone uwagą dot. znakowania.

8.2. Importowane środki spożywcze

W roku 2019 pobrano do badań z importu 7 próbek środków spożywczych, w tym:

- 1 próbka „VERBENA Nadziewane ziołowe cukierki z szałwią i witaminą C” UE- zbadano w kierunku znakowania i zawartości witaminy C,
- 1 próbka „Rozpuszczalne nadziewane cukierki owocowe wzbogacone witaminami nimm 2” UE- zbadano w kierunku znakowania i zawartości witaminy C,
- 1 próbka „Herbatniki bezglutenowe Schar” UE- zbadano w kierunku GMO,
- 1 próbka „Figi suszone” import- zbadano w kierunku aflatoksyn, ochratoksyny A,
- 1 próbka „Koktail o smaku czekoladowym WellMix Balance Vitalkost, środek spożywczy zastępujący posiłek, do kontroli masy ciała” UE, zbadano w kierunku substancji dodatkowych- obecność barwników syntetycznych,
- 1 próbka „Suplement diety Activatel Witamina C tabletki musujące o smaku cytrynowym” UE- zbadano w kierunku znakowania i zawartości witaminy C,
- 1 próbka „pomidory” import, zbadano w kierunku pestycydów

8.3. Badania w kierunku wykrycia genetycznej modyfikacji

W 2019r. pobierano do badań w ramach urzędowej kontroli urzędowej + monitoring 1 próbkę z grupy „galanteria ciastkarska” na zgodność z Rozporządzeniem 1829/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 września 2003r. w sprawie genetycznie zmodyfikowanej żywności i paszy- próbka nie uległa zakwestionowaniu.

8.4. Ocena sposobu żywienia

Na terenie działalności PSSE w Kościanie żywienie zbiorowe zamknięte prowadzone jest w 53 placówkach.

Są to:

- 1 stołówka pracownicza,
- 1 blok żywienia w szpitalu,
- 1 blok żywienia w domu dla osób starszych,
- 2 bloki żywienia w żłobku,
- 14 stołówek szkolnych,
- 23 stołówek w przedszkolach,
- 1 stołówka w zakładzie specjalnym,
- 3 zakłady usług cateringowych,
- 7 inne zakłady żywienia.

W stołówkach szkolnych i przedszkolnych posiłki częściowo są refundowane przez lokalne Ośrodki Pomocy Społecznej. Placówki oświatowe na terenie Gminy Kościan wprowadziły posiłki jednodaniowe lub dwudaniowe. Stawki żywieniowe wynoszą przeciętnie od 4,0 do 6,0 zł.

Szkoły objęte są programem „Szkłanka mleka”, „Owoc w szkole” refundowanym przez Agencję Rynku Rolnego. Dzięki temu dzieci otrzymują codziennie porcję mleka smakowego w kartoniku oraz dwa razy w tygodniu owoc lub warzywo.

Pracownicy bloków żywienia w szkołach i przedszkolach uczestniczą w szkoleniach nt. zdrowego odżywiania przez co zwiększa się świadomość personelu. Dyrektorzy placówek w sposób bardzo poważny podchodzą do zaleceń wydawanych przez Inspekcję Sanitarną, dzięki temu oferowane posiłki są coraz bardziej urozmaicone, zawierają owoce i warzywa, pieczywo razowe i są przygotowywane z wykorzystaniem odpowiedniej obróbki termicznej.

Coraz mniej dzieci przedszkolnych korzysta z całodziennego wyżywienia, co spowodowane jest mniejszymi kosztami utrzymania dziecka w przedszkolu przez rodziców.

Wojewódzki Szpital Neuropsychiatryczny w Kościanie posiada własny blok żywienia. W placówce tej obliczana jest systematycznie kaloryczność przygotowywanych posiłków. Po zaleceniach wydanych przez PSSE w Kościanie w 2016r. zwiększono ilość owoców i warzyw a także do posiłków wprowadzono pieczywo razowe.

W czasie sprawowania bieżącego nadzoru sanitarnego oceniane są jadłospisy. Wszystkie zastrzeżenia i sugestie dot. jadłospisów są przyjmowane przez dyrekcję placówek i w miarę możliwości nieprawidłowości w tym zakresie są usuwane.

Większość szkół i przedszkoli dostosowała się do wymagań rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 1169/2011 i opracowała wykaz składników w tym zaznaczono alergenów dla oferowanych posiłków.

8.5. Nadzór nad przedmiotami użytku

Na 2019r. zaplanowano do pobrania 2 próbek materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością:

- 1 próbkę w kierunku migracji specyficznej do substancji modelowej TENAX - pobór w tym zakresie został wstrzymany,
- 1 próbkę wyroby szklane z obrzeżem w kierunku migracji ołowiu i kadmu – nie dokonano poboru ze względu na brak tego typu asortymentu w sklepach na terenie powiatu kościańskiego.

8.6. Nadzór nad suplementami diety

W 2019 roku w ramach kontroli urzędowej oraz urzędowej + monitoring pobrano do badań laboratoryjnych 13 próbek suplementów diety oraz 4 próbki środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego w tym:

- 5 próbek suplementów diety zbadano w kierunku mikrobiologicznym + znakowanie,
- 1 próbkę suplementu diety zbadano w kierunku metali,
- 1 próbkę suplementu diety zbadano w kierunku WWA benzo[a]pirenu,
- 2 próbki środki spożywcze uzupełniające obejmujące produkty zbożowe przetworzone i inne środki spożywcze dla niemowląt zbadano w kierunku metali,
- 1 próbka środki spożywcze uzupełniające obejmujące produkty zbożowe przetworzone i inne środki spożywcze dla niemowląt zbadano w kierunku zawartości glutenu + znakowanie,
- 1 próbkę suplementów diety zbadano w kierunku znakowania + zawartość witaminy C,
- 1 próbkę suplementu diety zbadano w kierunku znakowania + zawartość magnezu,
- 1 próbkę suplementu diety w kierunku znakowania + zawartości witaminy C,

PAŃSTWOWY POWIATOWY INSPEKTOR SANITARNY
w KOŚCIANIE

- 1 próbkę środka spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego „Bebiko 2 Nutriflor Mleko następne dla niemowląt powyżej 6 miesiąca życia NUTRICIA” zbadano w kierunku metali- próbka nkw. Wynik opatrzone uwagą dot. Znakowania,
- 1 próbkę suplementu diety zbadano w kierunku znakowania i zawartości kofeiny,
- 1 próbkę suplementu diety zbadano w kierunku znakowania i zawartości kwasów tłuszczowych omega -3,
- 1 próbkę suplementu diety zbadano w kierunku znakowania.

9. Działalność w zakresie Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia

Profilaktyka HIV/AIDS

Celem programu jest prowadzenie edukacji młodzieży i lokalnego społeczeństwa nt. HIV/AIDS oraz promowanie wykonywania testów przeciw wirusowi HIV. Temat bezpiecznych zachowań w zapobieganiu zakażeniom HIV i chorobie AIDS przeprowadza się w środowisku uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych, realizując go w formie wykładów, projekcji filmowych, konkursów, szkoleń, poprzez rozdawnictwo ulotek i materiałów edukacyjnych. W materiały edukacyjne zaopatruje się szkoły, Poradnię Dermatologiczną, w miarę możliwości Poradnię Lekarza Rodzinnego, Oddział Ratunkowy, Puby.

W ramach akcji „Bezpieczne Walentynki 2019” zaopatrzone w ulotki i podkładki Puby, Poradnię Dermatologiczną, Szpital Powiatowy oraz uczestników obozów zimowych. Ponadto nawiązano współpracę z Miejską Biblioteką Publiczną w Kościanie, którą zaopatrzone w tematyczne materiały edukacyjne w formie zakładki do książek, które rozdawano czytelnikom w Walentynki.

Zorganizowano i przeprowadzono szkolenie dla MLZ - kontra HIV (Młodzieżowi Liderzy Zdrowia), w którym wzięło udział 15 uczniów. Szkolenie odbyło się w formie wykładu i warsztatów. W szkoleniu wzięli udział uczniowie z Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Nietążkowie. Każdy uczestnik otrzymał materiały z podstawowymi informacjami nt. HIV/AIDS.

Jak co roku PSSE we współpracy ze Starostwem Powiatowym w Kościanie zorganizowała i przeprowadziła konkurs na etapie powiatowym na MEM INTERNETOWY pod tytułem „Nie daj szansy AIDS”. Konkurs skierowany był do uczniów szkół ponadpodstawowych. Do konkursu przystąpiła 1 szkoła, na konkurs wpłynęła 1 praca. Nagrodę na etapie powiatowym ufundowało Starostwo Powiatowe w Kościanie. Praca, została przesłana na etap wojewódzki do Poznania.

W ramach Światowego Dnia AIDS na stronie internetowej PSSE umieszczono informację o Światowym Dniu AIDS, aktualnych Punktach Konsultacyjno – Diagnostycznych oraz informację o kampanii społecznej pod hasłem:” Mam czas rozmawiać”. Do szkół przesłano pismo z informacją o możliwości wykonania bezpłatnego i anonimowego badania w kierunku zakażenia wirusem HIV oraz prowadzono dystrybucję materiałów.

**PAŃSTWOWY POWIATOWY INSPEKTOR SANITARNY
w KOŚCIANIE**

Zdjęcie Nr 14. Wręczenie nagród z konkursu na MEM Internetowy pt. „Nie daj szansy AIDS”.

Zdjęcie Nr 15. Szkolenie dla Młodzieżowych Liderów Zdrowia nt. HIV/AIDS

Zdjęcie Nr 16. Szkolenie dla Młodzieżowych Liderów Zdrowia nt. HIV/AIDS

„Trzymaj Formę”.

Celem działań w ramach programu jest edukacja w zakresie trwałego kształtowania prozdrowotnych nawyków wśród młodzieży, poprzez promocję zasad aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety w oparciu o indywidualną odpowiedzialność i wolny wybór jednostki.

XIII edycja programu realizowana była w 10 Szkołach Podstawowych. W roku szkolnym 2018/2019 w realizacji programu wzięło udział 1.330 uczniów i 434 rodziców.

Wszystkie szkoły biorące udział w programie zostały wyposażone w materiały do realizacji (poradnik dla nauczyciela, plakat, broszura dla ucznia oraz dla rodziców). Program „Trzymaj Formę” jest atrakcyjny dla uczniów z uwagi na unikalne dwukierunkowe podejście promujące przyjemność zbilansowanego odżywiania z regularną aktywnością fizyczną. Z każdym rokiem świadomość młodzieży i odpowiedzialność za swoje zdrowie jest coraz większa, dlatego kontynuacja tego programu ma głęboki sens.

„Program Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce”

Program ma na celu upowszechnianie informacji o szkodliwości palenia tytoniu wśród społeczności, zmniejszenie zachorowań wynikających z palenia tytoniu poprzez zmniejszenie ekspozycji na dym tytoniowy oraz promowanie i upowszechnianie mody na niepalenie, głównie wśród uczniów i młodzieży. Na poziomie powiatowym program realizowany był przez pracowników PSSE OZiPZ.

**PAŃSTWOWY POWIATOWY INSPEKTOR SANITARNY
w KOŚCIANIE**

Na poziomie szkół i przedszkoli realizowali go wychowawcy klas i oddziałów „O” w przedszkolach we współpracy ze Szkolną Służbą Zdrowia w ciągu całego roku szkolnego. Dystrybucją materiałów (ulotki, plakaty, poradniki) objęto szkoły podstawowe i ponadpodstawowe, grupy dzieci 5 i 6 letnich w oddziałach „O”, przychodnie lekarskie, szpital powiatowy, zakłady pracy.

Zorganizowano i przeprowadzono:

- konkurs pod hasłem „Palić, nie palić – oto jest pytanie?” na komiks o tematyce antytytoniowej, skierowany do uczniów klas V. W konkursie wzięło udział 6 szkół podstawowych na terenie powiatu, nadesłano 6 prac. Nagrodzono 2 prace oraz przyznano 1 wyróżnienie. Nagrody ufundowało Starostwo Powiatowe w Kościanie,
- szkolenie i warsztaty w ramach Młodzieżowych Liderów Zdrowia dla uczniów VII klasy szkoły podstawowej nt: szkodliwości palenia, w szkoleniu uczestniczyło 18 uczniów
- szkolenie dla funkcjonariuszy Policji, w szkoleniu uczestniczyły 22 osoby
- w ramach obchodów Światowego Dnia Bez Tytoniu zorganizowano i przeprowadzono konkurs plastyczny dla dzieci z oddziałów „O”, na konkurs wpłynęły 84 prace, komisja nagrodziła 3 prace oraz przyznała 1 wyróżnienie. Nagrody w konkursie ufundowała PSSE w Kościanie
- w ramach obchodów Światowego Dnia Rzucania Palenia w holu Miejskiej Biblioteki Publicznej utworzono punkt poradniczo – informacyjny dla czytelników.

Na stronie internetowej Stacji umieszcza się na bieżąco informacje o tematyce antytytoniowej, regulaminy konkursów oraz informacje z ich przebiegu.

Zdjęcie Nr 17. Szkolenie Młodzieżowych Liderów Zdrowia nt. tytoniu

**PAŃSTWOWY POWIATOWY INSPEKTOR SANITARNY
w KOŚCIANIE**

Zdjęcie Nr.18. Punkt poradniczo – informacyjny w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Kościanie

Zdjęcie Nr.19. Punkt poradniczo – informacyjny w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Kościanie

„Czyste Powietrze Wokół Nas”

Program skierowany jest do dzieci przedszkolnych z oddziałów „O” z udziałem rodziców i opiekunów. Ma charakter profilaktyczny a przede wszystkim ma na celu wykształcenie u dzieci świadomej umiejętności radzenia sobie w sytuacjach, w których inne osoby palą przy nich papierosy. Program realizowany był w 18 placówkach, łącznie brało w nim udział 509 dzieci oraz 281 rodziców.

W ramach programu zorganizowano i przeprowadzono konkurs plastyczny dla dzieci z oddziału „O” w Szkole Podstawowej Nr 3 w Kościanie. Na konkurs wpłynęły 84 prace, komisja wybrała i nagrodziła 3 prace oraz przyznała 1 wyróżnienie. Laureaci otrzymali nagrody w postaci gier edukacyjnych, natomiast pozostałe dzieci otrzymały bryloczki z Dinusiem. Nagrody ufundowała PSSE.

Zdjęcie Nr 20. Wręczenie nagród z konkursu plastycznego „Czyste Powietrze Wokół Nas”

Zdjęcie Nr 21. Wręczenie nagród z konkursu plastycznego „Czyste Powietrze Wokół Nas”

„Bieg po zdrowie”

Program skierowany jest do uczniów IV klas szkoły podstawowej, grupa wiekowa (9-10 lat). Celem programu jest zwiększenie wiedzy i umiejętności uczniów na temat zdrowia w kontekście szkodliwości palenia papierosów i używania e- papierosów. Zajęcia prowadzone są metodami aktywizującymi i zróżnicowanymi. Program angażuje nie tylko środowisko szkolne, ale i domowe uczniów. W roku 2019 program był realizowany w 10 szkołach, wzięło w nim udział 632 dzieci. Ponadto przeprowadzono 1 szkolenie dla szkolnych koordynatorów programu, w którym wzięło udział 15 osób. Wszyscy koordynatorzy programu zostali zaopatrzeni w materiały edukacyjne do jego realizacji. Program spotkał się z bardzo pozytywnym odbiorem zarówno ze strony koordynatorów jak i uczniów oraz rodziców.

„Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych”

Grupą docelową Projektu są kobiety w wieku prokreacyjnym między 15 a 49 rokiem życia. Celem Projektu jest ograniczenie używania tytoniu, alkoholu i innych substancji psychoaktywnych przez kobiety. W ramach Projektu utworzono w ciągu roku 1 punkt poradniczo – informacyjny dla uczestniczek Szkoły Rodzenia przy Szpitalu Powiatowym w Kościanie oraz przeprowadzono 1 szkolenie. W ramach akcji „Bezpieczne Ferie” i „Bezpieczne wakacje” w tematyczne materiały edukacyjne zaopatrzone 14 obozów sportowych, 5 półkolonii , razem 598 uczestników.

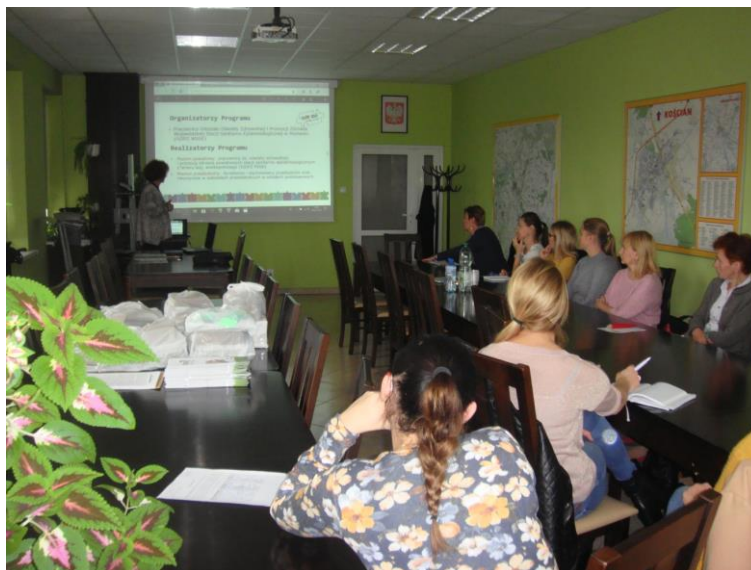
9.2. Programy wojewódzkie

„Mamo, Tato – co Wy na to?”

Program skierowany jest do dzieci 5 i 6- letnich oraz ich rodziców i opiekunów. Celem ogólnym programu jest zwrócenie uwagi rodziców i opiekunów dzieci na specyfikę ich rozwoju, istotę zmian fizycznych i psychicznych, których doświadczają, ze szczególnym naciskiem na ich potrzeby, słabości i kryzysy. Ponadto program ma na celu podniesienie wiedzy rodziców i opiekunów na temat wybranych elementów rozwoju emocjonalnego, psychicznego i społecznego, ukształtowanie prawidłowych nawyków i umiejętności prozdrowotnych wśród dzieci. Placówki biorące udział w programie (9 placówek przedszkolnych, 20 oddziałów „0”, 463 dzieci) zostały wyposażone w materiały edukacyjne w postaci broszur dla dzieci i rodziców, odblasku w kształcie puzzla dla każdego dziecka, listu do dyrektorów i nauczycieli przedszkolnych. Dla przedszkolnych koordynatorów przeprowadzono szkolenie, w szkoleniu wzięło udział 11 osób.

W placówkach realizujących program na zebraniach zapoznano rodziców z treścią programu, omówiono poszczególne rozdziały tematyczne, przekazano rodzicom broszury.

W opinii kadry przedszkolnej program jest ciekawy, dobrze opracowany i oprzyrządowany. Broszura dla dzieci i rodziców okazała się strzałem w dziesiątkę, teksty trafiają do dzieci i rodziców.

Zdjęcie Nr 22. Szkolenie dla przedszkolnych koordynatorów programu „Mamo, Tato – co Wy na to?”

„Mały kleszcz- duży problem?”

W ramach programu zorganizowano i przeprowadzono szkolenie dla uczestników Klubu Integracji Społecznej przy OPS w Kościanie, w formie wykładu i projekcji filmowej. W szkoleniu uczestniczyło 10 osób. Uczestnicy otrzymali materiały edukacyjne w postaci plakatów, ulotek i kleszczołapek.

W materiały tematyczne zaopatrzone również 14 obozów sportowych w ramach akcji „Bezpieczne wakacje”. Dla Szkolnej Służby Zdrowia w marcu 2019 roku w Lesznie odbyło się tematyczne szkolenie, zorganizowane przez WSSE w Poznaniu.

Zdjęcie Nr 23. Szkolenie dla uczestników Klubu Integracji Społecznej

9.3. Programy lokalne

Profilaktyka Raka Szyjki Macicy – „Wybierz życie – pierwszy krok”

Celem programu jest edukacja młodzieży ponadgimnazjalnej, głównie dziewcząt, mająca zwiększyć poziom wiedzy nt. zapobiegania chorobom nowotworowym ze szczególnym uwzględnieniem raka szyjki macicy. Program realizowany był w 3 szkołach ponadpodstawowych. W programie wzięło udział 441 uczniów I klas ponadpodstawowych.

Do realizacji wykorzystuje się wcześniej otrzymane pakiety z materiałami edukacyjnymi.

Program realizuje się wg scenariuszy zajęć z Poradnika dla Koordynatora programu, wykład, projekcja filmowa, ankieta. W roku 2019 wszystkie szkoły realizujące program otrzymały tematyczne ulotki, zakładki i plakaty.

9.4. Interwencje nieprogramowe

Zapobieganie chorobom nowotworowym - „Profilaktyka Raka Piersi”

Celem programu jest edukacja młodzieży ponadgimnazjalnej, głównie dziewcząt, mająca zwiększyć poziom wiedzy nt. zapobiegania chorobom nowotworowym ze szczególnym uwzględnieniem raka piersi. Program realizowany był w 2 szkołach ponadpodstawowych przez Szkolną Służbę Zdrowia w formie pogadank, ćwiczeń na fantomach, prezentacji multimedialnych, w oparciu o materiały z poprzednich lat.

Projekt edukacyjny – „Wiem – nie biorę! Jestem bezpieczny”

W ramach realizacji Projektu „Wiem – nie biorę! Jestem bezpieczny” zorganizowano i przeprowadzono 2 szkolenia w formie warsztatów. Jedno dla uczniów gimnazjum i jedno dla uczniów szkoły ponadgimnazjalnej. Razem w szkoleniach uczestniczyło 33 uczniów. Podczas szkoleń przeprowadzono ankietę wstępną i końcową, w celu sprawdzenia wiedzy przed i po szkoleniu. Z kolei przeprowadzone były zajęcia wg broszury pt. „Smak Życia, czyli debata o dopalaczach”. Zainteresowani mogli zaopatrzyć się w tematyczne materiały edukacyjne.

Zdjęcie Nr 24. Szkolenie w ramach Projektu „Wiem – nie biorę! Jestem bezpieczny”

Zdjęcie Nr 25. Szkolenie w ramach Projektu „Wiem – nie biorę! Jestem bezpieczny”

9.5. Inne przedsięwzięcia

Podsumowanie działalności

Działalność OZiPZ w Kościanie jest realizowana zgodnie z zadaniami określonymi w ustawie o Inspekcji Sanitarnej. Zmierzają one do poprawy zdrowia społeczeństwa. W tym celu organizowane są akcje informacyjne i realizowane programy prozdrowotne. Spotykają się one z zainteresowaniem ze strony odbiorców. Skuteczność działań wychowawczo- zdrowotnych w dużej mierze jest uzależniona od warunków zewnętrznych najbliższego środowiska, dlatego działania nasze ukierunkowane są głównie na współpracę z dyrektorami szkół i przedszkoli, Szkolną Służbą Zdrowia, pedagogami, wychowawcami.

Bardzo dobrze układa się współpraca ze Starostwem Powiatowym, które występuje jako współorganizator imprez i fundator nagród. Współpracuje się także Hufcem Pracy, Polskim Towarzystwem Oświaty Zdrowotnej, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Kościańskim Ośrodkiem Kultury, Świetlicą Socjoterapeutyczną, Komendą Powiatową Policji.

10. Działalność w zakresie Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego

Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny działając na wniosek inwestora, podmiotu gospodarczego lub upoważnionego organu realizuje następujące zadania:

- 1) Zajmuje stanowiska w zakresie uzgodnienia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko na podstawie wymagań wynikających z zapisów ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U. z 2018r. poz.2081 z późn. zm.),
- 2) Wydaje opinie o projektach dokumentu wraz z prognozą oddziaływania na środowisko na podstawie ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U. z 2018r. poz.2081 z późn. zm.),
- 3) Wydaje opinie co do potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, a w przypadku stwierdzenia takiej potrzeby – co do zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko na podstawie ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U. z 2018r. poz.2081 z późn. zm.),
- 4) Wydaje opinie przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach na podstawie wyżej cytowanej ustawy,
- 5) Uzgadnia dokumentację projektową w zakresie warunków higienicznych i zdrowotnych na podstawie zapisu art. 3 ustawy z dnia 14 marca 1985 roku o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 59),
- 6) Zajmowanie stanowiska w sprawie dopuszczenia do użytkowania obiektów budowlanych na podstawie art. 3 ustawy z dnia 14 marca 1985 roku o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 59), oraz art. 56 ustawy z dnia 7 lipca 1994r. Prawo budowlane (t.j. Dz.U. z 2019r. poz. 1186 z późn. zm.),
- 7) Przeprowadza kontrole i wizje lokalne przed zajęciem stanowiska i wydaniem opinii,

**PAŃSTWOWY POWIATOWY INSPEKTOR SANITARNY
w KOŚCIANIE**

- 8) Zajmuje stanowisko w zakresie warunków higienicznych i zdrowotnych w innych sprawach będących w kompetencji PPIS, w tym uzgadnia warunki zabudowy w zakresie warunków higienicznych i zdrowotnych przed wydaniem decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu,
- 9) Wydaje decyzje płatniczych za czynności wykonywane w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego.

**Ilość załatwianych spraw i wydanych opinii w poszczególnych zakresach tematycznych
w roku 2019 z odniesieniem do lat poprzednich:**

LP.	ZAKRES TEMATYCZNY	ILOŚĆ SPRAW w roku 2017	ILOŚĆ SPRAW w roku 2018	ILOŚĆ SPRAW w okresie sprawozdawczym 2019r.
1	Zajęcie stanowiska w zakresie uzgodnienia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko	6	13	10
2	Wydawanie opinii o projektach dokumentu wraz z prognozą oddziaływania na środowisko	14	6	17
3	Wydawanie opinii co do potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, a w przypadku stwierdzenia takiej potrzeby – co do zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko	19	37	47
4	Wydawanie opinii przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach	13	5	11
5	Wydawanie opinii o projektach studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz projektów miejscowych planów	2	-	-

**PAŃSTWOWY POWIATOWY INSPEKTOR SANITARNY
w KOŚCIANIE**

	zagospodarowania przestrzennego			
6	Uzgodnienia dokumentacji projektowej w zakresie warunków higienicznych i zdrowotnych	21	9	15
7	Zajmowanie stanowiska w sprawie dopuszczenia do użytkowania obiektów budowlanych	58	60	56
8	Przeprowadzone kontrole i wizje lokalne	58	60	57
9	Zajmowanie stanowiska w zakresie warunków higienicznych i zdrowotnych w innych sprawach będących w kompetencji PPIS	193	219	265
10	Wydawanie decyzji płatniczych za czynności wykonywane w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego	79	69	72

Tabela nr 18. Ilość załatwianych spraw i wydanych opinii w poszczególnych zakresach tematycznych w latach 2017 – 2019

11. Zakończenie

Głównym celem działalności Państwowej Inspekcji Sanitarnej w roku 2019 była ochrona zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych, zapobieganie powstawaniu chorób, w tym zakaźnych i zawodowych poprzez sprawowanie zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego oraz prowadzenie działalności zapobiegawczej i przeciwepidemicznej w zakresie chorób zakaźnych i chorób powodowanych warunkami środowiska. Zadania powyższe wynikają z ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (jednolity tekst Dz.U. z 2017r. poz. 1261 z późn. zm.)

Jednym z głównych zadań było utrzymanie wysokiego poziomu usług poprzez wdrożenie, utrzymanie i doskonalenie Systemu Zarządzania Jakością zgodnego z normą PN-EN ISO/IEC 17020:2012 „Ogólne kryteria działania różnych rodzajów jednostek inspekcyjnych”.

Wpływ na stan sanitarny i sytuację epidemiologiczną powiatu kościańskiego miały m.in.:

1. Korzystna sytuacja epidemiologiczna w przypadku niektórych chorób zakaźnych.
2. Nastąpiła poprawa sytuacji epidemiologicznej chorób, przeciwko którym stosowane są obowiązkowe lub zalecane szczepienia ochronne: różyczka, świnka.
3. Poprawa nadzoru nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi poprzez pobieranie próbek wody do badań laboratoryjnych monitoringowych i przeglądowych.

Do najważniejszych zadań wymagających dalszych skutecznych działań ze strony Państwowej Inspekcji Sanitarnej należy:

1. Monitorowanie sytuacji epidemiologicznej w powiecie kościańskim.
2. Wzmoczenie nadzoru nad poprawą jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.
3. Dostosowaniem obiektów do wymagań prawa żywnościowego, a w szczególności wdrożenia zasad systemu HACCP.
4. Prowadzenie działalności oświatowo – zdrowotnej.

Fotografie opublikowane w opracowaniu zostały udostępnione po przez podpisanie klauzuli informacyjnej i za zgoda uczestników, bądź też ich opiekunów prawnych.

Załącznik nr 1. Wykaz rycin

Ryc. 1. Mapa powiatu kościańskiego

Załącznik nr 2. Wykaz tabel

Tabela nr 1 *Sytuacja demograficzna*

Tabela nr 2 *Liczba zachorowań na choroby zakaźne w latach 2018 – 2019.*

Tabela nr 3 *Liczba zachorowań i współczynnik zapadalności dla poszczególnych chorób zakaźnych w latach 2018 - 2019.*

Tabela nr 4 *Liczba kąpielisk i miejsc wykorzystywanych do kąpeli.*

Tabela nr 5 *Liczba pobranych próbek wody Basen Kościan.*

Tabela nr 6 *Liczba przeprowadzonych kontroli Basen Kościan.*

Tabela nr 7 *Liczba pobranych próbek wody Basen Śmigiel.*

Tabela nr 8 *Liczba przeprowadzonych kontroli Basen Śmigiel.*

Tabela nr 9 *Struktura podmiotów gospodarczych objętych ewidencją według liczby zatrudnionych w powiecie kościańskim w roku 2019.*

Tabela nr 10 *Ocena rozkładu zajęć lekcyjnych.*

Tabela nr 11 *Posiadanie przez szkoły i placówki certyfikatów na meble.*

Tabela nr 12 *Posiadanie przez szkoły i placówki certyfikatów na urządzenia i sprzęt sportowy*

Tabela nr 13 *Warunki realizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej w szkołach.*

Tabela nr 14 *Prowadzenie dożywiania w szkołach.*

Tabela nr 15 *Odsetek obiektów niezgodnych z wymaganiami*

Tabela nr 16 *Odsetek obiektów niezgodnych z wymaganiami w 2019 i 2018r.*

Tabela nr 17 *Próby kwestionowane w 2019.*

Tabela nr 18. *Ilość załatwianych spraw i wydanych opinii w poszczególnych zakresach tematycznych w latach 2017 - 2019*

Załącznik nr 3. Wykaz wykresów

Wykres nr 1 *Ludność w powiecie kościańskim.*

Stan na dzień 30.06.2019r. - źródło GUS Kościan.

Wykres nr 2 *Obiekty niezgodne z wymaganiami za rok 2018 i 2019.*

Załącznik nr 4. Wykaz zdjęć

Zdjęcie nr 1 *Wyremontowane szatnie przy dużej sali gimnastycznej w Szkole Podstawowej im.*

Konstytucji 3 Maja w Śmiglu

PAŃSTWOWY POWIATOWY INSPEKTOR SANITARNY
w KOŚCIANIE

- Zdjęcie nr 2** Wyremontowane szatnie zlokalizowane przy bloku sportowym w Zespole Szkół Gminy Kościan Przedszkole i Szkoła Podstawowa w Starych Oborzyskach
- Zdjęcie nr 3** Wyremontowane pomieszczenia sanitarne bloku sportowego w Szkole Podstawowej im. Konstytucji 3 Maja w Śmiglu
- Zdjęcie nr 4** Wyremontowane pomieszczenia sanitarne bloku sportowego w Szkole Podstawowej im. Konstytucji 3 Maja w Śmiglu
- Zdjęcie nr 5** Wyremontowane natryskownie zlokalizowane przy bloku sportowym w Zespole Szkół Gminy Kościan Przedszkole i Szkoła Podstawowa w Starych Oborzyskach
- Zdjęcie nr 6** Otwarta Strefa Aktywności przy Szkole Podstawowej im. Konstytucji 3 Maja w Śmiglu
- Zdjęcie nr 7** Otwarta Strefa Aktywności przy Szkole Podstawowej im. Konstytucji 3 Maja w Śmiglu
- Zdjęcie nr 8** Otwarta Strefa Aktywności przy Szkole Podstawowej im. Konstytucji 3 Maja w Śmiglu
- Zdjęcie nr 9** Kompleks boisk przy Zespole Szkół w Starym Bojanowie
- Zdjęcie nr 10** Nowe boisko do piłki nożnej przy Zespole Szkół w Starym Bojanowie
- Zdjęcie nr 11** Nowe boisko wielofunkcyjne przy Zespole Szkół w Starym Bojanowie
- Zdjęcie nr 12** Nowa pracownia geograficzno – astronomiczna w Zespole Szkół Gminy Kościan Przedszkole i Szkoła Podstawowa w Starych Oborzyskach
- Zdjęcie nr 13** Nowa pracownia geograficzno – astronomiczna w Zespole Szkół Gminy Kościan Przedszkole i Szkoła Podstawowa w Starych Oborzyskach
- Zdjęcie Nr 14** Wręczenie nagród z konkursu na MEM Internetowy pt. „Nie daj szansy AIDS”.
- Zdjęcie Nr 15** Szkolenie dla Młodzieżowych Liderów Zdrowia nt. HIV/AIDS
- Zdjęcie Nr 16** Szkolenie dla Młodzieżowych Liderów Zdrowia nt. HIV/AIDS
- Zdjęcie Nr 17** Szkolenie Młodzieżowych Liderów Zdrowia nt. tytoniu.
- Zdjęcie Nr 18** Punkt poradniczo – informacyjny w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Kościanie
- Zdjęcie Nr 19** Punkt poradniczo – informacyjny w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Kościanie
- Zdjęcie Nr 20** Wręczenie nagród z konkursu plastycznego „Czyste Powietrze Wokół Nas”
- Zdjęcie Nr 21** Wręczenie nagród z konkursu plastycznego „Czyste Powietrze Wokół Nas”
- Zdjęcie Nr 23** Szkolenie dla przedszkolnych koordynatorów programu „Mamo, Tato – co Wy na to?”
- Zdjęcie Nr 24** Szkolenie dla uczestników Klubu Integracji Społecznej
- Zdjęcie Nr 25** Szkolenie w ramach Projektu „Wiem – nie biorę! Jestem bezpieczny”

W opracowaniu wykorzystano zdjęcia dzięki uprzejmości:

- Szkoły Podstawowej im. Konstytucji 3 Maja w Śmiglu
Zespołu Szkół Gminy Kościan Przedszkole i Szkoła Podstawowa w Starych Oborzyskach
Zespołu Szkół w Starym Bojanowie
Zespołu Szkół Gminy Kościan Przedszkole i Szkoła Podstawowa w Starych Oborzyskach
Miejskiej Bibliotece Publicznej w Kościanie

PAŃSTWOWY POWIATOWY INSPEKTOR SANITARNY
w KOŚCIANIE

Klubu Integracji Społecznej

Opracowanie graficzne:

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Kościanie.